

FOLKEOPLYSNINGENS LABORATORIUM

Nytænkning og revitalisering af folkeoplysningen i
Roskilde Kommune

Rapport / Juli 2025

Henriette Bjerrum &
Casper Ingerslev

Videncenter
for Folkeoplysning

FOLKEOPLYSNINGENS LABORATORIUM

Titel

Folkeoplysningens Laboratorium. Nytænkning og revitalisering af folkeoplysningen i Roskilde Kommune

Forfattere

Henriette Bjerrum & Casper Ingerslev

Øvrige bidragydere

Sylvester Søndergaard Ilsøe

Rekvirent

Roskilde Kommune

Layout

Videncenter for Folkeoplysning

Forsidefoto

Martin Hansen

Fotos i rapporten

Roskilde Kommune

Udgave

1. udgave, Aarhus, juli 2025

Pris

Rapporten kan downloades gratis på www.vifo.dk

ISBN

978-87-94468-54-1 (pdf)

Udgiver

Videncenter for Folkeoplysning

Frederiksgade 78B, 2.

DK-8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: vifo@vifo.dk

W: www.vifo.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning.....	6
Rapportens metode, hovedresultater og opbygning	8
Metode.....	8
Erfaringer og hovedresultater	8
 Del 1	
Kapitel 1: Projektets vision, forankring og organisering	12
Kommunal forankring og organisering.....	12
Kapitel 2: Forandringsteori og projektet i praksis	16
Processen – Fra tanke til eksperiment	18
Folkeoplysningsudvalget og processen.....	30
Kapitel 3: Eksperimenterne	31
To projekter er godt i gang	33
Flere eksperimenter på vej?	34
 Del 2	
Kapitel 4: 'Viskaber'-platformens betydning	38
Kapitel 5: Ambassadørrollen.....	42
Ambassadørernes profiler	42
Rekruttering og roller	43
Kapitel 6: Teoretisk refleksion.....	46
En faciliterende samskabelse.....	46
Kapitel 7: Perspektivering.....	49
Den faciliterende tilgang – en fælles kultur og forståelse?	49
Foreningslivets og det frivilliges paradoks?	50
Medborgerskabelse stiller høje krav til civilsamfundet – og forvaltningen	50
Modstridende logikker?	51
Platforme for samskabelse?	51
 Bilag 1: Fire typer af samskabelse.....	53
Bilag 2: Folkeoplysningens Laboratorium på Folkeoplysningsudvalgets møder	56
Bilag 3: Kickoff-møder i Folkeoplysningens Laboratorium med program og tema.	61

Indledning

Roskilde Kommune har en målsætning om at være en foregangskommune inden for folkeoplysning og aktivt medborgerskab. Folkeoplysningsudvalget (FOU) er et centralt organ i Roskilde Kommunes fritidsliv. Her er repræsentanter for foreningslivet og folkeoplysningen med til at forme kommunens politik og retningslinjer på området, og bidrager til administrationen og tildeling af midler og puljer.

Udvalget i valgperioden 2022-2025 har desuden en ambition om ikke blot at administrere folkeoplysningsområdet i kommunen, men også at udvikle og støtte innovation på området. Som formanden beskriver det, har udvalget ønsket at gå ud over den traditionelle rolle i Folkeoplysningsudvalget, og i stedet skabe mere tværgående samarbejde og innovation i kommunens foreningsliv:

“Da den her periode for Folkeoplysningsudvalget startede, så havde vi det sådan, at vi skal have et eller andet på dagsordenen, som ikke kun er at sidde og godkende nogle bevillinger og nogle foreninger. Vi skal have styrket foreningsarbejdet i Roskilde Kommune”

Formand, Folkeoplysningsudvalget

På den baggrund har FOU i samspil med administrationen i Kultur, Bibliotek og Idræt taget initiativ til ‘Folkeoplysningens Laboratorium’. Laboratoriet er en samskabelsesproces, hvor de folkeoplysende aktører og Roskilde Kommune sætter fokus på at udforske nye muligheder og idéer indenfor det folkeoplysende område.

Der er flere nyskabende elementer i projektet, der kan skabe læringspunkter og have overførbare til andre kommuner i landet:

- Forankring i folkeoplysningsudvalget, ‘Kultur, Bibliotek og Idræt’ og ‘Byens Hus’
- Kommunen som forandringsagent på folkeoplysningsområdet
- Brugen af en eksplicit forandringsteori og proces
- Brug af den digitale samskabelsesplatform ‘citizenlab’ (viskaber.roskilde.dk)
- Fokus på samarbejde mellem folkeoplysningsaktørerne og flere forskellige forvaltninger i kommunen

Vifo har indgået et samarbejde med Roskilde Kommune og har fulgt forløbet fra starten med henblik på at samle og formidle læringspunkter fra projektets processer og produkter.

Projektet blev introduceret i 2023 og er stadig i gang. Den oprindelige forventning var at afslutte projektet sommeren 2025, men det er forvaltningens ambition at lære af de kulturer og forandringer, der er sat i gang.

Dette notat skal derfor ikke ses som en slutevaluering, men en procesevaluering, der beskriver, hvordan et projekt kan sætte fokus på folkeoplysningsområdet med samskabelse som omdrejningspunkt.

Håbet er, at notatet kan vække nysgerrighed og dialog om folkeoplysningens muligheder og fremtid. En dialog som folkene bag projektet meget gerne deltager i.

Tak til Roskilde Kommune og Folkeoplysningsudvalget for det gode samarbejde og til alle jer, der så villigt delte jeres erfaringer og idéer på møder og i interviews.

Særlig tak til formand for folkeoplysningsudvalget Jesper Kejlhof og Kultur-, biblioteks- og idrætschef i Roskilde Kommune Trine Bendix Knudsen, som gerne stiller sig til rådighed for henvendelser og dialoger om eksperimentet og folkeoplysningens udvikling og forvaltning.

Rapportens metode, hovedresultater og opbygning

Evalueringen har fokus på at dokumentere de samskabelsesprocesser, der er centrale for projektets ambition om at udvikle og forny folkeoplysningsområdet i Roskilde Kommune, ligesom rapporten undersøger projektets foreløbige resultater.

Dette kapitel giver et overblik over rapportens metode, en sammenfattende beskrivelse af erfaringerne fra projektet og sidst en opsummering af de enkelte kapitler.

Metode

Følgeevalueringen er baseret på kvalitativt materiale. Til at belyse de ovenstående spørgsmål er der indsamlet forskellige typer af empirisk materiale blandt de aktører, som har været involveret i projektet. Tabel 1 viser en samlet oversigt over evalueringens datagrundlag.

Tabel 1: Oversigt over undersøgelsesmetoder og empirisk materiale

Datakilde	Beskrivelse og formål	Omfang
Kvalitative interviews	Online interview med formand for Folkeoplysningsudvalget i Roskilde Online interview med leder i Byens Hus Online interview med praktikant i Byens Hus med fokus på citizenlab og 'viskaber-plattformen'. Online interview med en deltagende forening To fysiske interviews med deltagende foreninger, som både indgår som ambassadører og eksperimenterende foreninger Gruppeinterview med projektansvarlig og chef for forvaltning i Roskilde Kommune	Otte interviews med otte forskellige personer
Deltagerobservationer	Ved kickoff events og andre udvalgte kernebegivenheder, heriblandt besøg hos de deltagende foreninger	Kick-off på Roskilde festivalhøjskole Kick-off på Peder Syv aftenskole
Eksisterende materiale	Orientering i interne dokumenter og eksisterende materiale fra 'viskaberroskilde.dk'. Projektledelsen fører fælles logbog, som Vifo har adgang til, og som indgår i evalueringen. Nyhedsbreve udsendt af forvaltningen om Laboratoriet. Orientering om Folkeoplysningsens Laboratorium i referater fra udvalgmøder i Folkeoplysningsudvalget Referater fra ambassadør- og onlinemøder som Vifo har adgang til	5 nyhedsbreve 16 referater fra udvalgmøder 4 referater fra ambassadørmøder

Erfaringer og hovedresultater

Folkeoplysningsens Laboratorium blev sat i verden med en forandringsteori og model for samskabelse, som bedst kan beskrives som en faciliterende tilgang. Her er borgeren/foreningen den centrale forandringsagent, og der skal være plads til usikkerhed om udfaldet. Erfaringer fra projektet viser dels, at det som kommune kan være svært i et projekt at få lov

at have en ikke-handlende rolle. Foreningerne har nogle andre forventninger til 'kommunen' og værdsætter også, at der bliver arrangeret noget for dem. Ligeledes kan det spille ind, at 'kommunen' i andre sammenhænge er myndighed, og rollerne kan flyde noget sammen for borgerne.

Erfaringerne fra Laboratoriet viser, at både opstartsfasen og kickoff-fasen i høj grad forløb efter projektets tidsplan og nåede de forventede mål. Eksperimentfasen, hvor forandrings-teorien var, at ejerskabet i langt højere grad var foreningernes, har derimod været langsommere end forventet. I februar 2025 var kun to eksperimenter helt gennemført. Erfaringerne fra projektet peger således på, at der, hvor processerne og initiativet sættes fri, kan det være svært at vurdere udfaldet/følge forandringsteorien. Både i forhold til, hvor hurtigt ting sker i foreningslivet, og i forhold til typen af innovation/forandring.

Erfaringerne med ambassadørerne som centrale forandringsagenter er et godt eksempel på, hvordan projektet både lykkedes med rekruttering, uddannelse og engagement hos en række centrale foreningsfolk i kommunen. Alligevel har det i løbet af projektet givet mening, at også ansatte i forvaltningen blev synlige som ambassadører, hvilket ikke oprindeligt var hensigten. Ambasadørkorpsets fremtidige succes vil også helt afhænge af, om de oplever, at de bliver brugt og fortsat har en aktiv rolle i Laboratoriet og eksperimenterne.

Ambassadørerne vil dog uanset være en del af den brede, stærke forankring, det er lykkedes at skabe omkring projektet. I forhold til forankringen af projektet, har organiseringen af projektet også været en vigtig faktor. Med Folkeoplysningsudvalget som en klar afsender og tydelig aktør gennem projektet, en aktiv forvaltning med flere kendte institutioner og etableringen af ambasadørkorpset er Folkeoplysningens Laboratorium blevet et centralt dialogforum. Det tætte og engagerede samarbejde mellem FOU, forvaltningen og Byens Hus har styrket projektet. Erfaringerne peger på, at projektet på den måde kan være et startskud til en ny samarbejdsform og forståelse af, hvad der er muligt inden for folkeoplysningsområdet.

En sidste erfaring, der skal fremhæves her, er, at den digitale platform, som i udgangspunktet var forventet at bidrage til innovation og idéudvikling, i højere grad blev brugt af borgerne og foreningerne som en opslagstavle. Det har været langt mere attraktivt at møde op til møder og workshops, hvor der både er blevet sparret og udviklet idéer. Så det peger på, at det vil kræve en større indsats at gøre en digital samskabelsesplatform til et levende sted, som ikke bare er 'endnu et sted, man skal kigge'.

Opsummering af rapportens kapitler

Rapporten er opdelt i to dele. Del 1 består af kapitlerne 1 til 3 og beskriver projektet. Del 2 har fokus på projektets læringspunkter og perspektiver og består af kapitlerne 4 til 7.

I kapitel 1 introduceres Folkeoplysningens Laboratorium. Kapitlet beskriver projektets vision og den kommunale organisering med fokus på de tre mest centrale aktører:

Folkeoplysningsudvalget (FOU) i Roskilde Kommune, afdelingen Kultur, Bibliotek og Idræt og Byens Hus.

Kapitel 2 beskriver projektets forandringsteori, hvor særligt ambassadørerne og 'viskaber.roskilde.dk' var omdrejningspunkter for forandringspotentiale. Derefter beskriver kapitlet processen med fokus på processtyring og tilpasninger undervejs. Her gennemgås de forskellige faser; 1) opstartsfasen, 2) kickoff-fasen og 3) eksperimentfasen frem mod overgangen til en mere varig indsats. Kapitlet giver dermed et konkret indblik i de fælles aktiviteter, der har været i projektet. Kapitlet slutter med et afsnit om, hvordan Folkeoplysningsudvalget har fulgt og bidraget til projektet baseret på FOU's mødereferater.

I **kapitel 3** undersøges eksperimenterne i projektet. Det giver et indblik i nogle af de idéer, der endnu ikke er konkretiseret, og beskriver de to projekter, der allerede er godt i gang. Kapitlet ser også nærmere på de målgrupper og geografiske områder, som eksperimenterne nåede, samt typerne af deltagende foreninger og aktører.

Rapportens anden del indledes i **kapitel 4**, som undersøger, hvordan 'viskaber.roskilde.dk' har bidraget til projektet. Platformen, der bygger på CitizenLab-teknologi, har haft til formål at styrke samarbejde, transparens og samskabelse gennem digitale værktøjer som idéfora og diskussionssektioner. Kapitlet viser, at de interaktive funktioner som idéfora og diskussionsrum er blevet brugt i begrænset omfang, og platformen er mere blevet brugt som vidensbank og til at skabe synlighed for dem, der bruger platformen.

I **kapitel 5** fokuseres der på ambassadørrollen i projektet. Det beskriver ambassadørernes profiler og baggrunde samt deres indflydelse på projektet. Kapitlet vurderer også, hvordan ambassadørerne har bidraget til udviklingen og gennemførelsen af eksperimenterne, hvilke aktører de har inddraget, og hvordan rollen har udviklet sig undervejs.

Kapitel 6 er en teoretisk refleksion, der bruger Ulrich (2016) til at give et bud på, hvilken type af samskabelse Folkeoplysningsens Laboratorium har valgt at bruge. Kapitlet viser, at forandringsteorien og procesgangen i høj grad er en faciliterende tilgang, hvor borgerne/foreninger er de centrale aktører og uforudsigelighed i udfald og indhold er en del af modellen. Kapitlet peger også på, at tilgangen i løbet af processen har ændret en smule karakter.

Kapitel 7 tager nogle af de centrale erfaringer fra projektet og knytter perspektiver og eftertanker til dem. De temaer, der trækkes frem, er: Den faciliterende tilgang som kultur eller arbejdsform, de unge og Laboratoriet, foreningslivet mellem agilitet og inert, samskabelsens krav til borgerne, risikoen for forskellige logikker fra kommunen i og uden for projektet samt det digitale potentiale i foreningslivet.

DEL 1: OM PROJEKTET

Kapitel 1: Projektets vision, forankring og organisering.

Formålet med Folkeoplysningens Laboratorium beskrives i kommunens kultur- og idræts-politik:

”Formålet med Folkeoplysningens Laboratorium er at skabe rammer for eksperimenter, der kan skabe innovation og fornyelse blandt de folkeoplysende foreninger i Roskilde Kommune.”

Roskilde Kommune 2023

I et af undersøgelsens interviews uddyber formanden for Folkeoplysningsudvalget baggrunden og visionerne for projektet. Formanden ser projektet som en nødvendighed, da mange foreninger i kommunen oplever udfordringer med at tiltrække frivillige og ledere og med at få unge engageret. For at sikre en bæredygtig fremtid for folkeoplysning og frivilligt arbejde er det derfor essentielt at gøre disse aktiviteter mere tiltrækkende og relevante for de kommende generationer. Folkeoplysningens Laboratorium sigter blandt andet mod netop dette ved at skabe innovative tiltag, der kan vække interessen hos yngre mennesker og integrere dem i det folkeoplysende arbejde.

For ham er det afgørende, at foreningerne får indsigt i hinandens arbejde og lærer af hinanden, så ressourcerne kan udnyttes bedre og mere effektivt. Han fremhæver også vigtigheden af at skabe forbindelser mellem forskellige typer af foreninger.

Som et resultat af projektet håber formanden på at opnå nytænkning og forandring ved at få foreningerne til at komme ud af deres vante rammer og inspirere hinanden. Innovationen kan ske på flere niveauer og kan være helt konkrete tiltag som samarbejde mellem aftenskoler og idrætsklubber eller aktiviteter, der kan ramme flere målgrupper samtidig, f.eks. når forældre venter på deres børn i idrætsforeningen:

”Når børnene går til svømning, og forældrene alligevel bare sidder og venter – så kunne de måske gå ind i et lokale i svømmehallen og få aftenskoleundervisning i yoga eller fransk? Alt det kræver er koordinering og måske noget fælles kommunikation.”

Formand, Folkeoplysningsudvalget

Kommunal forankring og organisering

To af de nyskabende elementer i projektet er, at Folkeoplysningsudvalget er initiativtager til projektet, og at det har en bred forankring i allerede eksisterende strukturer, institutioner og kommunale politikker. Dette afsnit beskriver organiseringen, initiativtagerne og deres roller i projektet.

Folkeoplysningens Laboratorium er organisatorisk forankret i Roskilde Kommune gennem et tæt samarbejde mellem Folkeoplysningsudvalget, Byens Hus og kommunens afdeling for Kultur, Bibliotek og Idræt. De tre enheder udgør projektgruppen. Igennem projektet har der været skiftende medarbejdere involveret fra hhv. forvaltningen og Byens Hus, men de tre enheder har hele tiden været centrale og aktive i et samspil om projektet.

Folkeoplysningsudvalget fungerer som initiativtager og strategisk sparringspartner, og Byens Hus har i den indledende fase fungeret som platform for samskabelse og møder, hvor projektets ambassadører og aktører kan dele viden og samarbejde. Kommunens afdeling for Kultur, Bibliotek og Idræt spiller en central rolle i at skabe rammerne for projektet, sikre økonomisk støtte og facilitere de partnerskaber, der kan udvikle nye initiativer. Denne organisering styrker projektet ved, at det ikke blot er et isoleret tiltag, men en integreret del af kommunens overordnede indsats for folkeoplysning og frivillighed.

“Så jeg synes, at der er sådan en grundkerne af personer, som jo i hvert fald også står stærkt i byen og kommunen i forvejen, som så understøtter det.”

Formand Folkeoplysningsudvalget

Folkeoplysningens Laboratorium er i tillæg forankret i kommunens politikker. Laboratoriet er indskrevet i kultur- og idrætspolitikken¹, som en central del af Roskilde Kommunes overordnede vision ‘Velfærd skaber vi sammen’, der samtidig understøtter og fremmer kommunens vision om at skabe et dynamisk og inkluderende liv for alle borgere². I politikken placeres Laboratoriet som en eksperimenterende og innovativ platform, hvor folkeoplysende foreninger kan afprøve nye idéer og metoder i et samarbejde, der fremmer både demokratisk dannelse og socialt fællesskab.

“Vi vil:

Give folkeoplysende foreninger og aftenskoler frihed, inspiration og rammer til at eksperimentere med nye formater, nye målgrupper, nyt indhold, nye samarbejdspartnere og nye lokaliteter.”

Roskilde Kommunes Kultur-og-idrætspolitik, 2024

Denne organisering betyder, at Laboratoriet både har bred forankring og direkte adgang til kommunale ressourcer, viden og netværk, hvilket giver projektet et stærkt udgangspunkt. Nedenfor er de tre centrale kommunale aktører og deres roller i projektet nærmere beskrevet.

Folkeoplysningsudvalget i Roskilde Kommune (FOU)

Folkeoplysningsudvalget i Roskilde Kommune spiller en central rolle i at fremme og støtte det frivillige foreningsliv i området. Udvalget har ansvaret for en række vigtige opgaver, som omfatter godkendelse af nye foreninger, behandling af ansøgninger om tilskud i henhold til folkeoplysningsloven samt uddeling af midler fra udvalgets start- og udviklingspulje. Udvalget deltager også aktivt i de årlige budgetforhandlinger og har høringsret i denne forbindelse, hvilket sikrer, at folkeoplysningens interesser bliver hørt og taget i betragtning i kommunens beslutningsprocesser.

Folkeoplysningsudvalget er sammensat af medlemmer, der repræsenterer en bred vifte af foreninger, herunder spejdere, religiøse ungdomsforeninger, aftenskoler, idrætsforeninger

¹ [det-aktive-liv_roskilde-kommunes-kultur-og-idrætspolitik_sep.pdf](#)

² [velfaerdsplanen_vision2030_a4_samlet.pdf](#)

og kulturelle foreninger. Udvalget består af 11 medlemmer: To byrådsudpegede, tre valgt af voksenundervisningsforeninger og seks repræsentanter fra foreninger med frivilligt folkeoplysende arbejde. Formanden ser sin rolle som idémand, frontfigur og facilitator for projektet og bringer sin erfaring fra spejderbevægelsen til bordet, mens næstformand repræsenterer aftenskolerne.

I den indledende fase har Folkeoplysningsudvalgets primære rolle været at være initiativtager og medudvikler af projektet. Som frontfigur har formanden fungeret som en synlig repræsentant for projektet og har aktivt arbejdet på at skabe opmærksomhed omkring initiativet. Opgaven har dermed primært været at kommunikere visionen og målene for projektet til både foreningerne og den bredere offentlighed, både ved at deltage i interne opstarts- og ambassadørmøder, men også ved at deltage med oplæg på kickoff-arrangementerne rundt omkring i kommunen. Desuden har formanden pitchet projektet til integrationsrådet, spejderne og andre dele af det kommunale og folkeoplysende landskab.

Kultur, Bibliotek og Idræt i Roskilde Kommune

Afdelingen for Kultur, Bibliotek og Idræt i Roskilde Kommune har som sin kerneopgave at fremme kultur- og fritidslivet gennem strategisk planlægning, partnerskaber og borgerinddragelse. Afdelingen arbejder med alt fra at skabe politiske rammer og visioner til at understøtte konkrete initiativer gennem økonomisk støtte, rådgivning og facilitering af samarbejder. Med en stærk forankring i kommunens overordnede strategi om samskabelse har afdelingen en central rolle i at forbinde civilsamfundet med kommunale målsætninger og ressourcer. I Folkeoplysnings Laboratorium har forvaltningen spillet en afgørende rolle fra projektets begyndelse. Forvaltningen har været en drivkraft bag udviklingen af idéen og har sammen med Folkeoplysningsudvalget og Byens Hus koordineret projektet. Forvaltningen har faciliteret processen fra den tidlige inspiration til Laboratoriets konkrete udformning, hvor idéer om at udvikle folkeoplysningen gennem eksperimenter og nytænkning blev bragt i spil. Som lederen af afdelingen bemærker, er kommunens opgave at frigøre de muligheder, der ligger i folkeoplysningen og folkeoplysningsloven. Hun fremhæver, at der aktuelt findes mange uudnyttede muligheder, særligt i forhold til partnerskaber mellem foreninger og kommunale aktører. Forvaltningens rolle har også været at sikre, at Laboratoriet passer ind i kommunens visioner og politikker:

“Så det ikke er noget, hvor vi kommer ud og siger, nu skal I gøre et eller andet, eller bare giver nogle penge ud. Det er nogle ting, vi udvikler sammen – kommune og civilsamfund.”

Ansæt i forvaltningen

Med et fokus på at styrke foreninger og skabe plads til eksperimenterende tiltag har forvaltningen leveret både strategisk retning og praktisk støtte. Ud over deres centrale rolle i processen har forvaltningen haft fokus på at gøre det let at skabe forandringer med udgangspunkt i foreningernes og folkeoplysernes behov og ønsker, ligesom de gerne har bidraget til at facilitere møder mellem forskellige aktører.

Byens Hus

Byens Hus i Roskilde er en central institution designet som et kommunalt demokratihus, der understøtter borgernes engagement og deltagelse i det lokale demokrati. Byens Hus er en del af Kultur, Bibliotek og Idræt. Huset, der er placeret på Stændertorvet i Roskildes historiske bymidte, består af to bygninger – den gamle rådhusbygning og den tidligere hospitalsbygning, der tilsammen rummer ca. 3.000 m². I Byens Hus kan borgere låne lokaler til almenyttige formål og deltage i en bred vifte af aktiviteter, der er planlagt af andre medborgere. Byens Hus har som mål at være et godt sted at starte og et trygt sted at teste nye ideer. Med en filosofi der bygger på principperne 'For Alle', 'Fælles Ansvar' og 'Bare Spørg', inviterer huset borgere til aktivt at deltage i skabelsen af et dynamisk byliv. Huset blev etableret i 2013 og er således et kendt mødested i byen og et hjem for aktivt engagement.

Byens Hus har i projektets indledende fase spillet en central rolle ved at fungere som både fysisk og symbolsk platform for samarbejde og fællesskab blandt de lokale foreninger og aftenskoler, som deltager. Her har Byens Hus været et videnshub og mødested for opstarts- og ambassadørmøderne, hvor lederen af Byens Hus har haft en vigtig rolle som facilitator. Som facilitator har Byens Hus haft ansvaret for at aktivere fællesskaber og mobilisere ressourcer og gennem sine kritiske spørgsmål udfordret deltagerne til at tænke dybere og mere innovativt om deres projekter. Byens Hus har fokus på løbende rekruttering og onboarding af deltagere samt på matchmaking mellem deltagernes behov og nye former for tilbud.

En anden rolle, som Byens Hus har varetaget, er uddannelsen af de ambassadører, der skal drive Folkeoplysningens Laboratorium. Rollen som ambassadør er designet til at blive udviklet i fællesskab, hvor ambassadørerne i tæt samarbejde med Byens Hus og de andre involverede aktører selv er med til at forme og tilpasse deres opgaver. Da Laboratoriet er et eksperimenterende og nyskabende projekt, har tanken været, at ambassadørerne selv skal have frihed til at definere, hvordan de bedst kan bidrage – hvad enten det er gennem projektledelse, facilitering, matchmaking eller støtte til lokale initiativer. I fællesskab skaber de en dynamisk rollefordeling, hvor erfaringer og idéer løbende deles og justeres i takt med, at projektet skrider frem. Dette samarbejde har fokus på, at ambassadørrollen ikke blot bliver en fastlåst funktion, men en fleksibel og levende position, der udvikler sig i takt med projektets behov og udfordringer.

Derudover har Byens Hus spillet en vigtig rolle i at skabe synlighed omkring projektet med det indledende ansvar for at implementere samskabelsesplatformen Citizenlab ('viskaber.roskilde.dk') i projektet. Denne platform har til formål at facilitere samarbejde og idéudveksling blandt aktørerne i folkeoplysningen, og her kan foreninger og aftenskoler oprette opslag for at søge samarbejdspartnere, dele deres projekter og få feedback fra andre interessenter. Platformens betydning for projektet vil blive uddybet i et senere afsnit.

Kapitel 2: Forandringsteori og projektet i praksis

En af de centrale elementer ved Folkeoplysningens Laboratorium er, at en klar vision for processen allerede fra start blev koblet med en værdibaseret forandringsteori, som var med til at definere projektets retning og dets aktiviteter.

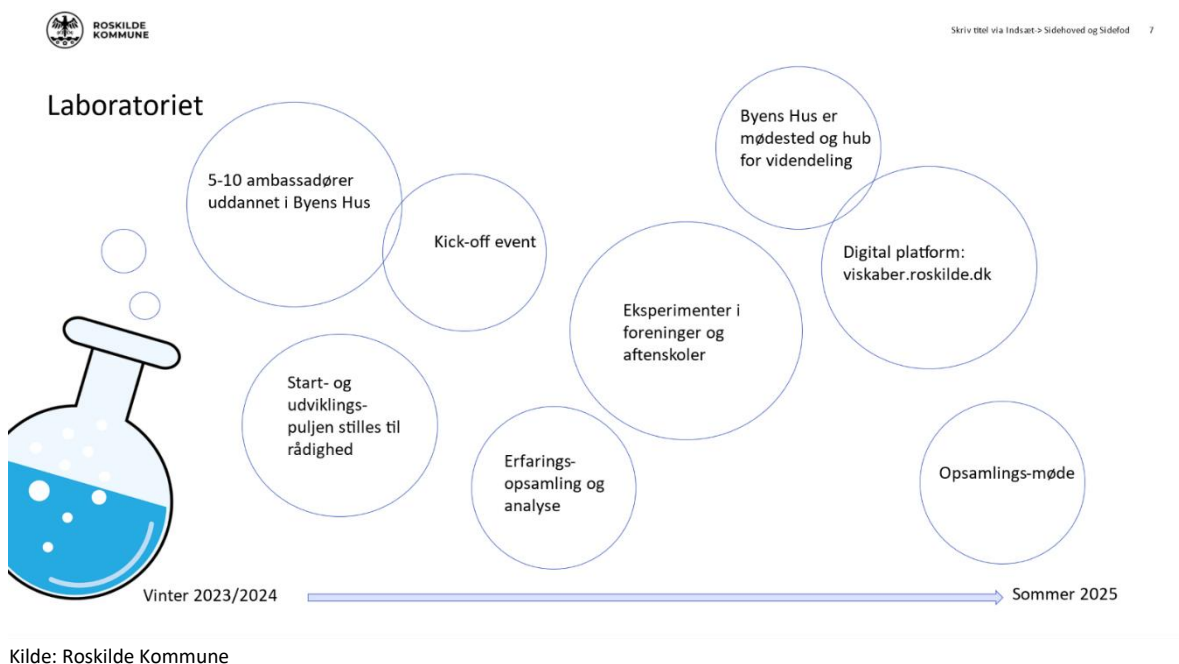
Projektet bygger på ambitionen om at støtte samskabelse mellem foreninger, borgere og kommunen, hvilket som nævnt er en integreret del af Roskilde Kommunes overordnede vision 'Velfærd skaber vi sammen'. Forandringsteorien i Laboratoriet har således været centreret omkring samskabelse, både som metode og målsætning.

Figur 1 nedenfor viser en sammenskrivning af forandringsteoriens indsatser. Den viser de centrale elementer, der skal skabe en forandring:

- En styrket dialog med folkeoplysningsområdet skal skabe grobund for identificering af en række ambassadører, der er 'fyrtårne' på folkeoplysningsområdet (målet var fem til ti ambassadører)
- Uddannelse af ambassadørerne der gennem netværk og events skal sætte fokus på innovation og udvikling
- Ambassadørerne skaber kickoff-events, der skaber kendskab og engagement mere bredt i kommunen
- Foreningslivet i kommunen udvikler – evt. med sparring fra ambassadørerne – eksperimenter og deler erfaringer på 'Viskaber.roskilde.dk'
- Inspiration og innovation spredt sig som ringe i vandet
- Små eksperimenter kan skabe store forandringer og føre videre til store eksperimenter.

I udgangspunktet var der særligt fokus på forandringspotentialerne, som ambassadørerne og 'viskaber.roskilde.dk' kunne bidrage med som nye elementer. Figuren viser også de mere administrative og strukturelle støttefunktioner for innovationen, så som at der stilles en startpulje til rådighed for gode idéer, samt at Byens Hus ved at fungere som mødested kan bidrage til innovation og forandring.

Figur 1: Indsatsens forløb illustreret

Teorien understøtter således en proces, hvor deltagerne, herunder foreninger, civilsamfund og kommunale aktører, ikke kun bidrager med input, men også er med til at definere mål og løsninger. Samskabelsen er dermed ikke kun et middel til at fremme samarbejde, men også en integreret del af projektets grundlæggende struktur (se figur 1).

Samskabelse som begreb er forankret i en bredere forståelse af borgerinddragelse, som både handler om at inddrage aktører i beslutningsprocessen og at give dem mulighed for at tage aktiv del i udførelsen af velfærdsopgaverne. I Folkeoplysningens Laboratorium er dette synspunkt realiseret gennem det, som man med Jens Ulrichs typologi kan kalde en faciliterende tilgang, hvor kommunen og projektgruppen spiller en processtyrende, men ikke definerende rolle (Ulrich 2016). Dette afspejler en vision om medborgerskabelse, hvor borgerne selv bliver drivkræfter i udviklingen af løsninger og initiativer.

Ifølge Jens Ulrichs typologi er den *faciliterende samskabelse* kendetegnet ved, at det ikke er den offentlige aktør, der definerer resultaterne af samskabelsen, men derimod eksterne aktører – herunder borgere og civilsamfund. Kommunen har i denne model fokus på at skabe de rette rammer for de initiativer, foreningerne ønskede at arbejde videre med. For eksempel gennem at tilvejebringe ressourcer som ekspertise og fondsmidler, men uden at styre det endelige indhold.

Det følgende afsnit ser nærmere på, hvordan processen og teorien udfoldede sig i praksis.

Processen – Fra tanke til eksperiment

Processen med Folkeoplysningens Laboratorium er inddelt i forskellige faser, som har været væsentlige for den samlede proces. Formålet med denne gennemgang er at belyse projektets forskellige faser fra opstart til kickoff og frem mod eksperimentfasen.

De forskellige faser i processen fremgår af oversigtstabellen.

Tabel 2: Oversigt over Folkeoplysningens Laboratoriums faser

Fase	Forløb og beskrivelse	Aktivitet i Folkeoplysningens Laboratorium
Opstartsfasen	Ambassadørerne rekrutteres	Ambassadører rekrutteres løbende. De tilmeldte inviteres til onlineinfomøde 20/11 på ' www.viskaber.roskilde.dk/FolkeLab '.
	Ambassadører udvælges og præsenterer sig	7. december 2023 – Opstartsmøde, Byens Hus: Internt møde for at introducere ambassadørernes rolle og ansvar i projektet. Ambassadører præsenteres.
	Ambassadørerne uddannes	Ambassadører spreder ordet og får så mange organisationer som muligt med på idéen. 16. januar 2024 – Ambassadørmøde, Byens Hus: Intern opfølgning og sparring mellem ambassadører omkring projektets fremdrift. 5. marts 2024 – Ambassadørmøde, Byens Hus: Intern drøftelse af status og forberedelse til kommende aktiviteter i projektet.
Kickoff-fasen	Laboratoriet sættes i gang	Problemer identificeres, hypoteser opstilles og eksperimenter udtænkes. 15. maj 2024 – Kickoff #1, Musicon Roskilde: Første officielle kickoff, hvor aktører samles for at igangsætte eksperimenter. 21. maj 2024 – Kickoff #2, Fjordglimt Café og Kulturhus: Anden kickoffdag med fokus på at engagere lokale aktører og eksperimenter. 29. maj 2024 – Kickoff #3, Peder Syv Aftenskole: Tredje kickoff, hvor yderligere eksperimenter og samarbejder sættes i gang.
Eksperimentfasen	Eksperimenter udtænkes i mindre laboratorier og gennemføres løbende	Testperioden starter i de forskellige organisationer, og erfaringer deles løbende på 'viskaber'-platformen.
	Eksperimenter bliver løbende udviklet, og en række workshops afholdes for foreningerne	26. juni 2024 – FolkeLab status og sommermiddag: Intern status og netværksmiddag for at opsummere det første halvårs arbejde.

		14. august 2024 – Eksperimenthjælpsdag, Kultur-Cosmos: Workshopdag med fokus på at støtte aktørerne i at videreudvikle deres eksperimenter. 14. november 2024 – Fundraising workshop: Workshop for at give aktører værktøjer og viden til at sikre økonomisk støtte til deres projekter.
--	--	--

Hver fase uddybes i de følgende afsnit, hvor fokus er på processen, og hvilke justeringer der er gjort undervejs.

Fase 1: Opstartsfasen

Opstartsfasen var fundamentet for projektets succes, hvor rammerne blev defineret, og de første skridt mod målsætningerne blev taget. I denne fase var det afgørende at skabe opmærksomhed om projektet og derigennem engagement blandt de folkeoplysende aktører. Som figur 1 ovenfor viste, var projektets tilgang at starte med en lille meget engageret flok og derfra lade engagementet sprede sig som ringe i vandet. Her var ambassadørerne tiltænkt en central rolle, og opstartsfasen havde fokus på at rekruttere og uddanne ambassadørerne. I denne fase blev 'viskaber.roskilde.dk' brugt aktivt til at inddrage borgerne bredt set.

Rekruttering af ambassadører

I denne del af processen har Byens Hus været en central aktør. De havde ansvaret for at koordinere de indledende aktiviteter og stå for rekrutteringen af ambassadørerne. Som et første skridt mod aktivitet i Laboratoriet indledte Byens Hus deres jagt på ambassadører til projektet gennem et 'open call for ambassadører til Folkeoplysningens Laboratorium'. Her blev frivillige og ansatte fra aftenskoler og foreninger opfordret til at deltage i opstarten af projektet. Invitationen blev sendt ud til aftenskoler og foreninger i slutningen af oktober 2023. Samtidig blev Folkeoplysningsudvalget opfordret til at hjælpe med rekrutteringen af ambassadører ved at aktivere deres egne netværk og kontakte potentielle kandidater direkte. Denne indsats sikrede, at invitationen nåede bredt ud til relevante aktører og skabte mulighed for at engagere en mangfoldig gruppe af ambassadører med forskellige erfaringer og kompetencer.

ROSKILDE
KOMMUNE

Videncenter
for Folkeoplysning

Byens hus

Søges: **AMBASSADØRER** til **'Folkeoplysningens Laboratorium'**

Har du erfaring med folkeoplysningsområdet enten som frivillig eller ansat? Og vil du være med til at prøve noget nyt og skabe de bedste rammer for at folkeoplysningsområdet kan nytænke og teste nyt? Så er det dig, vi har brug for, når Folkeoplysningens Laboratorium sættes i søen fra december i et samarbejde mellem Folkeoplysningsudvalget og Byens hus Roskilde.

Udklip fra open call til ambassadører, Byens Hus

For at nå bredt ud inviterede projektet til et online informationsmøde via 'viskaber.roskilde.dk'. Mødet gav mulighed for, at interesserede kunne stille spørgsmål og få afklaret deres rolle i projektet. Ved udgangen af rekrutteringsperioden havde Byens Hus dels modtaget en række tilmeldinger fra engagerede personer, som repræsenterede forskellige dele af folkeoplysningsmiljøet, og dels headhuntet en række kandidater gennem Folkeoplysningsudvalget og forvaltningens netværk. Ambassadørkorpset er stadig aktivt, og der kommer nye ambassadører til, mens andre er mindre aktive. Ved sidste nedslag i februar 2025 var der 14 aktive ambassadører (for mere viden om ambassadørernes profiler og roller se kapitel 5).

Tabel 3: Ambassadørmøder i opstartsfasen

Ambassadørmøder i opstartsfasen	Dagsorden og hovedpointer	Deltagere
Møde 1, 7. december 2023 Opstartsmøde, Byens Hus	At styrke relationer og samarbejde blandt foreningerne og deltagerne gennem dialog. At formulere en fælles forståelse af 'laboratorium' og 'ambassadørrollen' i projektet. At udvikle og prioritere konkrete eksperimenter, som kan teste og forbedre folkeoplysningen. At skabe en ramme for innovation og fornyelse inden for folkeoplysningsaktiviteter i Roskilde.	11 deltagere fra idrætsforeninger, aftenskoler, folkeoplysningsudvalget og kommunale enheder.
Møde 2, 16. januar 2024 Ambassadørmøde, Byens Hus	At engagere flere ambassadører fra nye områder som Nord og Øst og styrke deres rolle med praktiske øvelser som 'Demokrati Fitness'.	13 deltagere fra idrætsforeninger, aftenskoler, folkeoplysningsudvalget

	At identificere og udvikle konkrete idéer til eksperimenter gennem dialog og aktiv deltagelse med fokus på initiativer som matchmaking. At konkretisere planer for et kickoff-event, styrke kommunikationen med nyhedsbreve og øge synligheden gennem forskellige kanaler. At fremme vidensdeling og fællesskab blandt deltagerne for at skabe en fælles forståelse af folkeoplysningens rolle og ambassadørrollerne.	og kommunale enheder.
Møde 3, 5. marts 2024 Ambassadørmøde, Byens Hus	At planlægge og afholde tre lokale kickoff-events i maj med fokus på lokal forankring, inspiration fra oplægsholdere og dialog mellem deltagerne. At brainstorme og udvikle ideer til oplægsholdere og temaer, herunder bæredygtighed, nye målgrupper og partnerskaber, for at styrke eksperimenter og innovation. At etablere en kommunikationsstrategi gennem nyhedsbreve med klare budskaber og praktiske værktøjer til at nå bredere ud. At øge innovationshøjden ved at teste og realisere idéer, der fremmer folkeoplysning gennem utraditionelle formater og nye samarbejder.	12 deltagere fra idrætsforeninger, aftenskoler, folkeoplysningsudvalget og kommunale enheder.

Møderne i denne fase havde til formål at forme Laboratoriets fremtidige indhold og struktur. Møderne var præget af en åben og samarbejdsorienteret proces. Den processtyring, der blev anvendt i opstartsfasen, var præget af en åben tilgang, der skulle skabe et rum for refleksion, idéudvikling og samarbejde. Deltagerne kunne udveksle idéer, diskutere muligheder og udfordre de etablerede måder at tænke folkeoplysning på. Af projektets interne logbog fremgår formålet med faciliteringen at være at sikre, at alle deltagere kan bidrage aktivt og bliver hørt:

“Vigtigt, at de selv får en masse taletid, så de mærker, at det er dem, der har svarene, og ikke os – vi er facilitatorer.”

Logbog, Byens Hus

De tre ambassadørmøder i opstartsfasen af Folkeoplysningens Laboratorium spillede en central rolle i at skabe fundamentet for projektets videre udvikling. Mødet den 7. december 2023 fokuserede på at etablere en fælles forståelse af projektets vision og definere ambassadørens rolle. Her blev deltagerne introduceret til konceptet 'laboratorium' og diskuterede, hvordan de kunne bidrage til at udvikle eksperimenter, der kunne styrke folkeoplysningen. Mødet havde primært fokus på at opbygge relationer og samarbejde blandt deltagerne og foreningerne, som skulle være grundlaget for de kommende aktiviteter.

Det andet møde, den 16. januar 2024, var et skridt videre i processen, hvor projektet blev konkretiseret. Fokus var på at engagere flere ambassadører, især fra den nordlige og den

østlige del af kommunen, og styrke deres rolle gennem praktiske øvelser som 'Demokrati Fitness'. Deltagerne begyndte også at udvikle konkrete idéer til eksperimenter og aktiviteter. Deltagerne understregede vigtigheden af kommunikation for at øge synligheden af projektet, herunder øget brug af nyhedsbreve. Mødet blev desuden brugt til at tage de første skridt i planlægningen af et kickoff-event.

På det tredje møde, den 5. marts 2024, var fokus på at tage de første skridt mod konkret handling. Deltagerne planlagde tre lokale kickoff-events og brainstormede omkring relevante temaer som bæredygtighed og partnerskaber. Der blev også lagt stor vægt på at udvikle en kommunikationsstrategi og finde utraditionelle formater, der kunne øge innovativiteten og engagere flere aktører i projektet. Samlet set var møderne afgørende for at sikre, at alle aktører havde en fælles forståelse og for at skabe et solidt fundament for projektets videre udvikling.

Eksempel på indhold fra ambassadørmøde

Innovationshøjde v. Trine

Innovation er en ændring, som får gennemslag og som skaber noget nyt (det skal bliver til noget)
Processen er: Idé – test – innovation

Innovationshøjden er en skala

Høj: Aldrig set før i Verden

Nyt i Danmark

Nyt i Roskilde

Lav: Nyt i foreningen/aftenskolen

Gennemgang af de nuværende eksperimenter:

Bordtennis med socialt ansvar?

Ny målgruppe: hensyntagen (fx bosteder + alzheimer) Gratis

Tegne/male værksted

Ny kombination af samarbejdspartnere + Andre fysiske rammer
Ingen tilmelding fra start - kan være man er med én eller flere gange

Udsmykning af idrætsindgang til RÆM

Mange samarbejdspartnere - Kunststrategien kan indtænkes

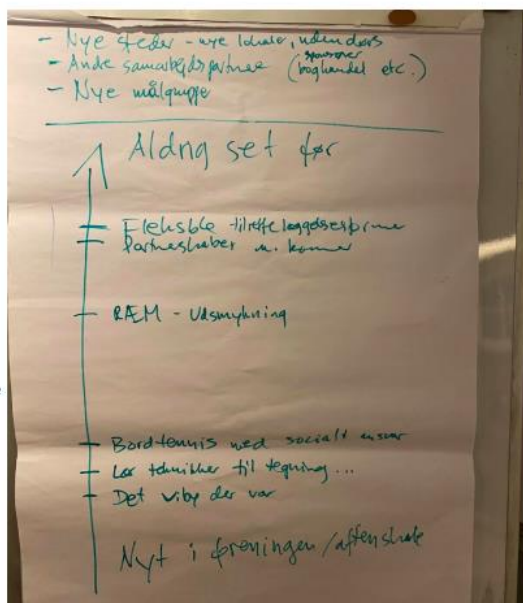
Det Viby der var...

Aftenskole sammen med forening (lokalhistorisk forening)
Lokale og indholdssarbejde

Hvis vi skal højere op:

-Fleksible tilrettelæggelsesformer

-Partnerskaber (står i loven) om kommunale indsatser (vigtigt at huske det skal være en demokrati indsats) -Utraditionelle steder:
I tomme butikker, i butikker, i det offentlige rum + nye målgrupper

Justeringer

Projektet lykkedes i stor udstrækning med at nå målene for opstartsfasen med rekruttering og uddannelse af ambassadører som den centrale handling.

En vigtig del af projektets forandringsteori var, at samspillet mellem aktørerne skulle være med til at forme projektets forløb og indhold. Derfor var det også vigtigt for projektlederne allerede fra starten at justere i indsatserne, så praksis og idé blev flettet sammen. To eksempler på tilpasninger i opstartsfasen er fokus på den geografiske udvidelse og større opmærksomhed på den generelle synlighed.

Efter første møde blev det tydeligt, at der var behov for at engagere ambassadører mere geografisk bredt. Det betød, at kickoff-møderne blev lagt flere steder i kommunen. En anden udfordring var at få alle ambassadører til at engagere sig aktivt, især i opgaver mellem møderne. Desuden blev kommunikationen og synligheden af projektet et opmærksomhedspunkt, da det var svært at nå ud til alle relevante deltagere og aktører, særligt dem der ikke deltog aktivt i de første møder. Her tilpassede projektet indsatserne ved at lægge vægt på at forbedre opfølgningen mellem møderne, hvilket skulle støtte ambassadørernes engagement. Endelig blev der sat fokus på at styrke kommunikationsindsatsen, herunder brug af nyhedsbreve og flere kanaler for at øge synligheden af projektet.

Fase 2: Kickoff-fasen

Kickoff-fasen var den næste 'ring i vandet' og bredte projektet ud til en større målgruppe. Hvor ambassadørmøderne henvendte sig til de aktører, der havde lyst til at engagere sig bredt i Folkeoplysningens Laboratorium ud over deres egne aktiviteter, var kickoff-møderne for alle, der havde en god idé, en problemstilling, de boksede med, eller som bare havde lyst til at eksperimentere med nye tiltag i deres egen forening.

Kickoff-fasen havde et klart mål om at:

- markere overgangen fra planlægning til handling i Folkeoplysningens Laboratorium
- engagere deltagere gennem tematiske events med fokus på medlemsrekruttering, partnerskaber og projekter
- inspirere deltagerne til at udvikle og igangsætte eksperimenter gennem netværksdannelse og samarbejde
- introducere 'viskaber.roskilde.dk' som en fælles platform.

Kickoff-møderne blev afholdt tre forskellige steder i kommunen for at sikre bred deltagelse. Hvert møde indeholdt præsentationer, workshops og gruppearbejde, som gav deltagerne konkrete værktøjer, nye idéer og mulighed for at styrke deres netværk.

De tre kickoff-events var planlagt med specifikke temaer og workshops for at engagere deltagerne i Folkeoplysningens Laboratorium. De forskellige events rundt omkring i kommunen dækkede emner som medlemsrekruttering, partnerskaber og projekter, og mødernes fulde program kan ses i Bilag 3. Ambassadørerne besluttede selv temaer og omdrejningspunkt, som så blev koordineret med de andre arrangører. Deltagerne fik mulighed for at udvikle idéer og projekter gennem samarbejde, og fokus var på at aktivere netværk, opbygge relationer og styrke engagementet i projektets eksperimenter og fremtidige aktiviteter.

Tabel 4: Møder i Kickoff-fasen

Kickoff-møder	Tema	Deltagere
Kickoff #1, 15. maj 2024 Roskilde Festival Højskole, Roskilde	Medlemsrekruttering	20 deltagere fra forskellige foreninger og aftenskoler i hele kommunen.
Kickoff #2, 21. maj 2024 Fjordglimt Cafe & Kulturhus, Jyllinge	Partnerskaber og matchmaking	20 deltagere (nogle af deltagerne var også med på første event) fra forskellige foreninger og aftenskoler.
Kickoff #3, 29. maj 2024 Peder Syv Aftenskole, Viby Sj.	Projekter og eksperimenter	15 deltagere fra idrætsforeninger, aftenskoler, folkeoplysningsudvalget og kommunale enheder.

Møderne var planlagt med forskellige ambassadører som tovholdere og blev afholdt på henholdsvis Roskilde Festival Højskole, Fjordglimt Cafe & Kulturhus i Jyllinge og Peder Syv Aftenskole i Viby Sj. Denne geografiske spredning var som nævnt et bevidst valg for at sikre, at foreninger fra hele kommunen kunne deltage og blive engageret i projektet.

Kickoff-møderne var åbne for foreninger og aftenskoler i hele kommunen, og til de tre events var der deltagelse af aktører fra både foreninger, aftenskoler og forvaltning. På møderne blev der brainstormet på nye ideer, og inspiration til nye eksperimenter blev lagt på bordet. Desuden gav møderne et godt indblik i, hvilke muligheder og udfordringer aftenskoler og foreninger sidder med de forskellige steder i kommunen.

Det første event den 15. maj 2024, afholdt på Roskilde Festival Højskole, fokuserede på medlemsrekruttering. Deltagerne blev introduceret til folkeoplysningens laboratorium, deltog i workshops om fællesskab, partnerskaber med kommunen og nye målgrupper, og diskuterede, hvordan man kan få flere aktive medlemmer. På dette møde kom ambassadørerne for første gang for alvor på banen, da der blev afholdt workshops, som de faciliterede. Ambassadørerne blev dermed synliggjorte over for de andre foreninger, som ikke havde været med i opstartsfasen.

Det andet event den 21. maj i Jyllinge handlede om partnerskaber og matchmaking, hvor deltagerne fik mulighed for at udveksle ideer og finde potentielle samarbejdspartnere. Det tredje event den 29. maj i Viby Sj. satte fokus på innovation og eksperimenter, og hvordan man kan udvikle ideer til eksperimenter og føre dem ud i livet. En af de vigtige pointer her var, at hvad der er dagligdag i en forening kan være nytænkende i en anden forening eller et andet sted i kommunen. Derfor kan netværksdelen af projektet i sig selv skabe innovation. Desuden var der fokus på bare at gøre og prøve ting. I et laboratorium er prøvehandlinger det vigtige, og ikke alt skal ende som varige aktiviteter og handlinger.

Fælles for de tre events var, at deltagerne fik konkrete værktøjer og inspiration til at igangsætte eller arbejde videre med eksperimenter samt mulighed for at styrke deres netværk på

tværs af de deltagende foreninger. Desuden blev 'viskaber.roskilde.dk' introduceret som et online mødested, som foreninger med eksperimenter blev opfordret til at bruge.

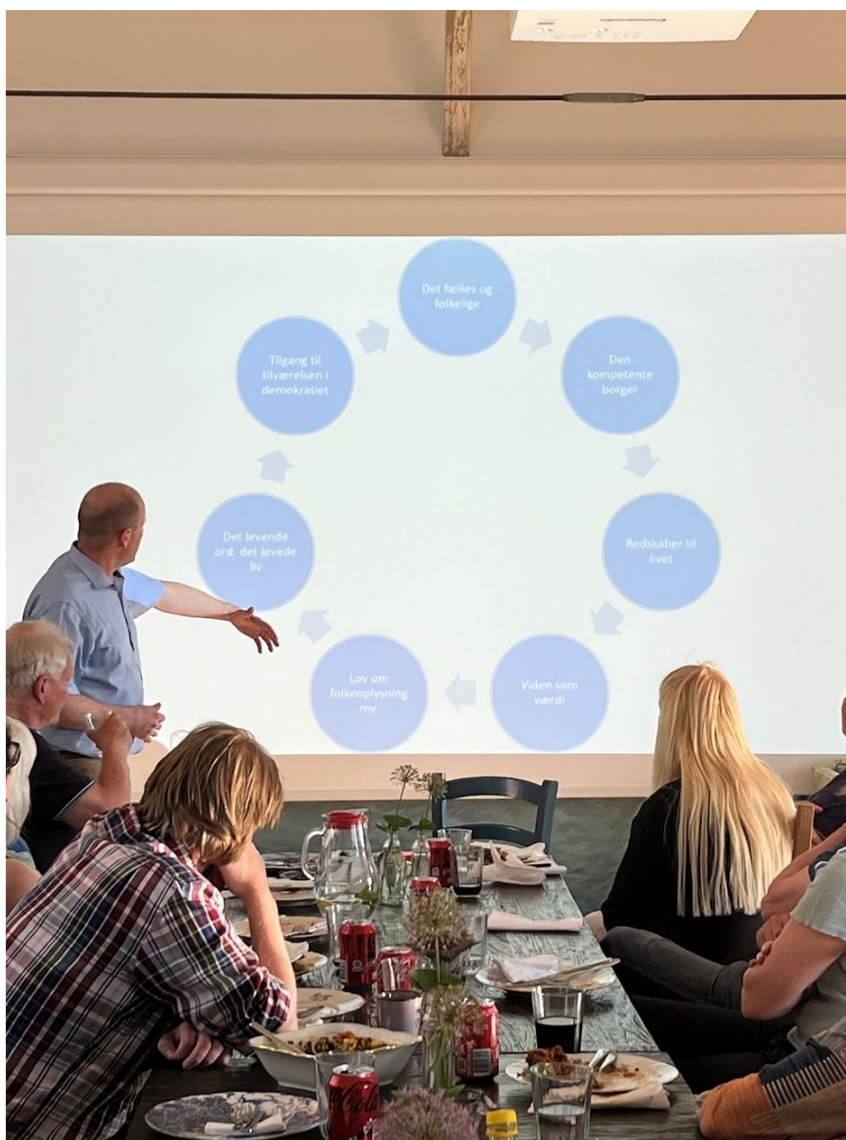
Særligt et udvidet netværk og sparring med andre foreninger går igen som noget, der gjorde indtryk på deltagerne:

“Altså, jeg synes, det er en smaddergod idé. Fordi normalt så bliver det sådan noget envejskommunikation. Den enkelte forening og så ind til kommunen og tilbage igen. Så kan man gå og være lidt misundelig på nogle af de andre foreninger eller frivillige, som har fået noget. Men her snakker vi sammen.”

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 1

“Det var også en sjov ramme at møde andre foreninger og folk i og få lov til at fortælle om det, vi nu går og laver i vores forening.”

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 2

Læringer

Projektet nåede fint målene i kickoff-fasen. Et vigtigt element i kickoff-fasen var, at alle aktørtyper fra projektet var repræsenterede, og at både Folkeoplysningsudvalget, forvaltningen og ambassadører tydeliggjorde den brede forankring og bidrog til at skabe let og tæt dialog mellem eksperimenterne, administratorer og beslutningstagere.

Fase 3: Eksperimentfasen

Efter kickoff-møderne gik Folkeoplysningens Laboratorium efter tidsplanen videre til den tredje og sidste fase, hvor eksperimenterne skulle testes. Efter de to første faser med fokus på at skabe opmærksomhed, engagement og idéudvikling, havde tredje fase fokus på handlinger og aktiviteter. Her blev det testet, om der var potentialer i idéerne, om der opstod barrierer, og om der i det hele taget var opbakning til eksperimenterne.

Eksperimentfasen havde en vision om at:

- Foreninger og aktører starter eksperimenter
- Eksperimenterne afprøves og deles

Samlet set er der blevet introduceret 22 eksperimenter på 'viskaber.roskilde.dk' i februar 2025. To af disse er blevet til nye konkrete aktiviteter. Det drejer sig om henholdsvis et bordtennistilbud til psykisk sårbare og et samarbejde mellem en aftenskole og demenskoordinatorerne om et demenskor (se mere om eksperimenterne i kapitel 3).

For at styrke eksperimenternes muligheder for at lykkes havde kommunens projektledelse også i denne fase foretaget justeringer i den oprindelige procesplan, og der blev oprettet flere støttende funktioner. Eksperimentfasen har været den fase, som i mindst grad har levet op til forestillingerne om, hvordan og hvor hurtig man kan skabe en forandring på området. Som nævnt i indledningen har forvaltningen en ambition om, at forandringerne i en anden form skal leve videre i det fremtidige arbejde. Det var blot en af de justeringer, projektet foretog i denne fase. Det understreger projektets dialogbaserede tilgang. Dette afsnit ser derfor på både planer og justeringer i denne fase.

Justeringer i eksperimentfasen

- Afholdelse af mere konkrete events i form af f.eks. fundraising workshops
- Afholdelse af temadage med fokus på samarbejde og konkret udvikling af projekter
- Genfortolkning af, hvad ambassadørrollen indebar, og hvad den skulle bruges til
- Oplysninger fra 'viskaber'-platformen blev rykket over på kommunens hjemmeside
- Nye folk blev tilknyttet projektet i forvaltningen med formål om øget konkretisering
- Omprioritering af tilskud til aftenskoler, så de nu skulle understøtte byrådets vision
- Gentænkning af Folkeoplysningens Laboratorium som arbejdsform i stedet for projekt.

I udgangspunktet var der kun planlagt et enkelt arrangement fra kommunens side i denne fase; En eksperimenthjælpsdag i august 2024. Tre af de 17 eksperimenter, der på det tidspunkt indgik i Laboratoriet, blev valgt til at få sparring på eksperimenthjælpsdagen i KulturCosmos i Viby Sj. De tre eksperimenter skulle op på scenen og præsentere, hvad deres eksperiment gik ud på, og efterfølgende var der mulighed for sparring. I 'panelet' til at sparre og udvikle eksperimenter var der inviteret en ekspert i fonde, en ekspert i folkeoplysningsloven samt en ambassadør fra Folkeoplysningens Laboratorium, som kunne komme med mere specifikke råd, men det var også muligt for andre deltagere at byde ind. Mødet blev betegnet som en stor succes, og både forvaltningen og de deltagere, der skulle pitchere deres eksperimenter, virkede tilfredse med udfaldet:

“Det var rigtig godt. Man sparede med de der tre paneldeltagere. Og samtidig med publikum, der var der, og jeg fik flere gode idéer på grund af det.”

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 1

Samtidig var det også til eksperimenthjælpsdagen, at der begyndte at tegne sig nogle forskelligheder mellem forvaltningen og foreningernes forventninger om, hvordan den tredje fase skulle forløbe.

Mens ambassadør- og kickoff-møderne meget havde handlet om at skabe partnerskaber og udvikle ideer, som kunne blive til eksperimenter, blev der til eksperimenthjælpsdagen udtrykt store ønsker om, at der skulle afholdes flere events om Laboratoriet, der gerne måtte være meget mere konkrete og præcise.

Forvaltningen havde på forhånd forestillet sig, at foreningerne skulle sættes fri efter kickoff-møderne, så foreningerne kunne indgå i dialog med hinanden og skabe deres eksperimenter uden for meget kommunal indblanding. Men da foreningerne udtrykte, at der var behov for mere støtte/styring, når det skulle gøres mere konkret, hjalp de med at arrangere en fundraising-workshop og ændrede i, hvem der skulle stå for Laboratoriet fra deres side. I stedet for at lederen af Byens Hus var tovholder, blev den primære indgang i stedet en to specialkonsulenter, hvor den ene er tæt på det politiske niveau og kender tilskudsmuligheder og lovgivningen godt mens den anden var projekt- og udviklingsmedarbejder i Byens Hus og forankret i forenings- og borgermiljø, der har hjemme der.

Tabel 5 giver et overblik over aktiviteter arrangeret af projektledelsen i eksperimentfasen til og med februar 2025. Afsnittene nedenfor giver konkrete eksempler på bevæggrunde for og udbytte af justeringerne.

Tabel 5: Fællesaktiviteter i eksperimentfasen

Aktiviteter i eksperimentfasen	Dagsorden og hovedpointer	Deltagere
14. august 2024: Eksperimenthjælpsdag KulturCosmos, Viby Sj.	Pitch fra tre udvalgte eksperimenter og sparring både fra ekspertpanel og deltagere i eventen. Bagefter stod ekspertpanelet og ambassadørkorpsen til rådighed for rådgivning og sparring for alle deltageres ideer og eksperimenter. Til sidst opsamling og næste skridt.	35
14. november 2024: Fundraising-workshop	Fundraiser Dennis Hørman holdt et oplæg, som skulle give deltagerne indsigt i det danske fonds- og puljemarked og viden om, hvordan de retter henvendelse med deres idé og ansøgning.	40 deltagere
20. november 2024: Statusmøde i ambassadørgruppen	Evaluering af ambassadørrollen og drøftelse af de mange forskellige kasketter, som kan følge med ambassadørrollen.	Uvist
5. december: Nye veje og samarbejder i fritidslivet 22. januar: Fokus på samspil med kommunens politikområder (Aflyst) 24. marts: Fra idé til handling – udvikling af konkrete samarbejder	Tre temaftener, som arrangeres af LOF Øst, der er ambassadør i Laboratoriet. Målet er at sparre og udvikle på konkrete projekter og eksperimenter.	5. december: Ikke ret mange 22. januar: Aflyst 24. marts: 22

Workshopdag om fundraising

Fundraising-workshoppen er et eksempel på et konkret tiltag, som flere udtrykte ønsker om på den første eksperimenthjælpedag, og som kommunen efterlevede. Det bliver også fremhævet fra foreningernes side, at afholdelsen af det kursus er noget af det, de føler, er kommet ud af Laboratoriet:

”Der var jo mange, der gerne vil på kursus. Det har de så lavet og lyttet til. Jeg tror ikke, det var opstået, hvis du havde haft den der envejskommunikation.”

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 1

Det bliver således bemærket og værdsat af foreningerne, at der blev lyttet til dem. Det beskrives også til et udvalgsmøde ved Folkeoplysningsudvalget, at workshoppen var godt besøgt med over 40 deltagere. Ud over selve oplægget købte kommunen også en licens til hjemmesiden fonde.dk til alle folkeoplysende foreninger og aftenskoler, så foreningerne nu kan tilgå en database over forskellige fonde, som kunne tilpasses efter deres behov.

Statusmøde i ambassadørgruppen

Med eksperimentfasen ændrede projektet karakter fra opstarts- og idéfase til handlingsfase. Dermed skiftede ambassadørernes rolle også karakter. Derfor blev der den 20. november 2024 afholdt et møde om, hvordan ambassadørerne synes, det gik, og hvordan det skulle være fremadrettet. Forvaltningens forventninger til ambassadørerne udviklede sig også undervejs i fasen, så rollen skulle nu gøres mere konkret:

“Så jeg tænker, det skifter nok lidt karakter nu i virkeligheden. Også måske med at få aftalt mere konkret med ambassadørerne, hvad er det egentlig, der er jeres opgave?”

Ansæt i forvaltningen

Kapitel 5 ser nærmere på udviklingen i ambassadørernes roller i projektet over tid.

Temamøder

Ud over de initiativer kommunen selv stod for, støttede den også tre temamøder, som en af Laboratoriets ambassadører ønskede at arrangere. Temamøderne skulle styrke samarbejdet mellem foreninger og aftenskoler, og der skulle arbejdes konkret med de projekter, foreningerne var i gang med. Målet med møderne var således at støtte endnu mere op om udvikling og konkretisering af ideer og eksperimenter.

Øvrige justeringer – formidling og omprioritering af tilskud

En anden justering i processen var at rykke nogle af oplysningerne om Laboratoriet der hidtil kun havde været offentligt tilgængelige på viskaber.roskilde.dk ind på kommunens hjemmeside. Dermed sikrede forvaltningen, at information om mulighederne i projektet var tilgængeligt flere steder.

Roskilde Kommune gennemførte en større omprioritering i det kommunale budget 2025-2028, så det i højere grad understøtter Byrådets vision, Velfærd skaber vi sammen. I den forbindelse besluttede Kultur- og Idrætsudvalget, at 1,7 mio. kr. fra aftenskolernes undervisningstilskudsramme, skal omprioriteres, så de i fremtiden understøtte udviklingen af aftenskoleområdet i forlængelse af Folkeoplysningens Laboratorium. Omprioriteringen blev vedtaget i byrådets budgetforlig for 2025-2028.

Læringer – Folkeoplysningens Laboratorium som arbejdsform

Som nævnt først i afsnittet er det en vigtig læring i denne fase, at samskabelsesprocesser med civilsamfundet og foreningslivet tager tid. Der er endnu ikke mange eksperimenter, der er blevet til konkrete aktiviteter, men gennem en transformering af projektet til en mere blivende samarbejdsform er der gode chancer for, at udviklingen og innovationen fortsætter i de kommende år.

En anden læring er, at de nye initiativer, der er sat i gang gennem netværket i Laboratoriet og nye koblinger, er meget tæt på almindelig drift og initiativtagernes kerneopgaver. Det giver god mening, da netop kerneaktiviteterne og driften driver ildsjælene. Man kan dog antage, at der med tiden dels vil være flere af denne type aktiviteter, der udvikler sig i kommunen, men også at aktørerne får et større netværk og et forsat fokus på innovation og nytænkning i kommunen.

Et sidste element, som skal fremhæves her, er foreningernes ønske om mere involvering fra kommunens medarbejdere og forvaltning, end det fremgik af det oprindelige projektdesign. Igen kan det pege på, at mange foreninger og organisationer gerne vil udviklingen, men at driften ofte optager det meste af deres tid. I samskabelse med civilsamfundet og foreningslivet kan det være vigtigt at huske, at der også i det frivillige foreningsliv kan være kamp om ressourcerne. Hvilket igen understreger, at ting kan tage tid, og at større forandringsindsatser kan have brug for støtte fra forvaltningen.

Folkeoplysningsudvalget og processen

Med projektets brede forankring (se kapitel 1) er en vigtig del af processen, hvordan beslutningstagerne følger og deltager i projektet. Dette afsnit er baseret på en gennemgang af folkeoplysningsudvalgets referater og viser, hvordan folkeoplysningsudvalget har været aktive gennem projektet og har fulgt Folkeoplysningsens Laboratorium tæt.

Udvalget har aktivt deltaget i at udvikle Laboratoriet på flere måder. De har for eksempel hentet inspiration andre steder. Et eksempel herpå er en studietur til København i november 2023, hvor de mødtes med fem organisationer, der på hver deres måde havde forsøgt at innovere folkeoplysningen.

Medlemmerne af udvalget har desuden kontinuerligt bidraget til projektet. Formanden for Folkeoplysningsudvalget deltog ved samtlige kickoff-møder, og fire af udvalgets medlemmer har også meldt sig som ambassadører inde på 'viskaber'-platformen. Et af medlemmerne har selv etableret et eksperiment, der er endt som et bordtennisprojekt i Viby Sj. (se kapitel 5).

Udvalgets øvrige medlemmer har også fulgt projektet. Siden december 2023, hvor det første ambassadørmøde blev afholdt, har 'Status på Folkeoplysningsens Laboratorium' været et fast punkt på dagsordenen til hvert eneste udvalgsmøde, de har afholdt. Her er udvalgsmedlemmerne blevet informeret om afholdelse af ambassadør- og kickoff-møder, status på antallet af eksperimenter, og hvordan forvaltningen oplevede, at det gik med hele forløbet (se bilag 2 for en kort opsummering af udvalgsmødernes behandling af projektet).

Kapitel 3: Eksperimenterne

Eksperimenterne er både et produkt af projektet og en del af processen. De er centrale for projektets forandringspotentialer. De skal være den prøvebane, der peger frem mod udviklingsmuligheder og fremtidige potentialer for samskabelse.

Når forvaltningen giver status på Folkeoplysningens Laboratorium til Folkeoplysningsudvalgets møder, er det første, der bliver præsenteret da også, hvor mange eksperimenter der ligger på Laboratoriets side på 'viskaber.roskilde.dk'. På den måde bliver antallet af eksperimenter på hjemmesiden gjort til et pejlemærke for, hvordan projektet udvikler sig. Dette kapitel giver et indblik i typen af idéer og opslag på 'viskaber.roskilde.dk', en nærmere beskrivelse af de to aktiviteter, der indtil nu er blevet en realitet, samt de nuværende forventninger til kommende eksperimenter.

Forventningerne til et eksperiment er som tidligere beskrevet meget åbne. I udgangspunktet blev det formuleret, at eksperimenter kan komme i forskellige størrelser og former. Det kan være alt fra, at en forening starter et tilbud, der ikke tidligere har været tilgængeligt i deres geografiske område, til nye organiserings- eller kommunikationsformer og helt nye samarbejdsformer og aktiviteter.

Definition af eksperimenter og forsøg på 'viskaber.roskilde.dk'

Formålet med Folkeoplysningens Laboratorium er at nytænke og revitalisere 'folkeoplysningen'. Et folkeoplysningseksperiment eller -forsøg er derfor kendetegnet ved, at:

1. det har folkeoplysning som formål
2. der er en udfordring, som man ønsker løst
3. der gøres noget nyt, eller det gøres på en ny måde

Kigger man på 'viskaber.roskilde.dk' var der februar 2025 22 ideer/opslag, som var beskrevet på siden, hvoraf to af idéerne var realiseret. Den første på siden blev lagt op i december 2023, og den seneste var fra oktober 2024.

Eksperimenterne/idéerne er spredt ud over mange geografiske områder i kommunen, hvilket har været en vigtig målsætning for projektet. Mange af idéerne tager afsæt i Roskilde by, men der er også borgere fra Jyllinge, Svogerslev og Viby Sj., som kommer med input, der specifikt er rettet mod deres by eller lokalområde.

Ideernes indhold varierer både i, hvor konkrete de er, hvor ambitiøse de er, og i hvad aktørerne efterspørger fra forvaltningen, Laboratoriets ambassadører eller andre aktører.

Nogle af opslagene på siden er i større grad opslag, som viser den udvikling, brugen af 'viskaber-plattformen' gennemgik i løbet af projektet (se også kapitel 4 for en mere omfattende beskrivelse af platformens betydning i projektet). Plattformen får karakter af en opslagstavle med idéer og 'efterlysninger'. Et eksempel er en forening, der slår et eksperiment

op og efterspørger, om der er nogen, der har mulighed for at donere aflagt udstyr til dem. Mange opslag er dog om konkrete ønsker om samarbejde eller hjælp til håndtering af specifikke opgaver.

Opslagene har mellem en og seks kommentarer, som ofte er konkrete kommentarer på det, aktørerne efterspørger. For eksempel når forvaltningen går ind og hjælper med at koble til andre dele af kommunen eller potentielle samarbejdspartnere, de kender til.

Enkelte projekter er nærmere beskrevet. Et eksempel kommer fra skaterforeningen Hal 12, som hører til i Roskilde by. De lavede i maj 2024 et opslag på 'viskaber'-platformen med en projektidé om at upcycle gamle ramper, de får doneret, til nye skaterramper. Her var deres ønske at få mere finansiering fra fonde og sponsorater og at få et samarbejde med nogle tekniske skoler eller med erhvervslivet.

Det var et ønske, Hal 12 længe havde haft, og derfor så de Laboratoriet som en kærkommen mulighed for at få deres drøm realiseret:

"Det er meget sjældent, at man kommer op i det der what-if-lag, hvor man virkelig får lov til at drømme og være visionær ... Så jeg oplevede i hvert fald at komme et sted, hvor jeg med ret enkelte midler kunne få lov til at dyrke noget af det, der egentlig interesserer mig mest."

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 2

Hal 12 fortæller også, at de oplevede positiv respons på deres projekt, som også kan ses inde i kommentarfeltet på opslaget om upcycling af ramper. Her er der tre kommentarer fra ambassadører i forvaltningen og i Byens Hus, som kommer med bud på, hvem Hal 12 kunne tage fat på, og hvor de kunne søge mere inspiration.

Hvis man kigger på udbyttet af det konkrete eksperiment, er det konkrete initiativ indtil nu blevet på idéplan. Det skyldes ifølge dem selv, at de i foreningen ikke har haft tid til at arbejde på projektet, fordi de skal fokusere for meget på deres kerneopgave, som er at drive foreningen. Så selv med god respons fra forvaltningen og med løsninger til at få det hele i gang, er der hverken ressourcer eller overskud hos de frivillige til at starte et nyt projekt op.

"Så mange af de ting, som ligger lige uden for kerneopgaven, de er svære at løfte."

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 2

Men selvom projektet om upcycling af ramper er gået i stå, synes Hal 12 stadig, at de har fået noget ud af Laboratoriet. De fremhæver, at de har fået bedre kendskab til forvaltningen og til at søge fonde. For Hal 12's vedkommende har det konkret betydet, at de gennem det øgede kendskab til fondsansøgninger har søgt om penge til et andet projekt, der skal hjælpe nogle af medlemmerne med at filme deres tricks.

De har også fået en tro på, at drømmene og de store projekter, de går rundt med, kan realiseres en dag.

”Og så har vi fået en stærkere tro på, at de der ting, vi går og drømmer om, de godt kan lade sig gøre. Så jeg synes faktisk, at på den måde har det flyttet noget, som ikke er helt synligt inde i Folkelab.”

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 2

To projekter er godt i gang

Der er også konkrete projekter, som i større grad end Hal 12's upcycling projekt er blevet realiseret. På Folkeoplysningsudvalgets møde i oktober 2024 blev der fremhævet to projekter, der har fået bevilget penge fra Start- og Udviklingspuljen, som udløbere af Folkeoplysningens Laboratorium.

Det ene støttede tiltag er udviklingen af et demenskor, som er lavet i et samarbejde mellem Laboratoriet, Alzheimerforeningen, Roskilde Oplysningsforbund og kommunens demens-team.

Konkret manifesterer projektet sig i et kor, der mødes en gang om ugen, for borgere med demens og deres pårørende. Det innovative i eksperimentet er, at der gennem demensteamet i kommunen er skabt en kobling mellem på den ene side en aftenskole, der har erfaring med afholdelse af kor, og på den anden side Alzheimerforeningen, der har en gruppe medlemmer, som kan nyde fordel af det, aftenskolen kan levere.

Det er på mange måder et enkelt eksperiment, fordi det ikke kræver en kæmpe omvæltning og nytænkning at udvikle. Det er en aktivitet, der allerede eksisterer for en målgruppe, og derfor skal der kun justeres ganske lidt, før det kan rumme en ny, mere udsat målgruppe. Den nye forbindelse har imidlertid skabt en succes. Den seneste melding om demenskoret fra januar 2025 er, at det har været en stor succes med over 70 deltagere, og de har været nødsaget til at rykke begivenheden over på en større skole for at have plads til alle.

Det andet støttede tiltag er etableringen af bordtennisaktiviteter i Viby Idrætsforening. Eksperimentet startede simpelt med en ugentlig bordtennis træning for sårbare og udsatte samt mennesker med mindre fysiske handicaps. De startede med hallens gamle bordtennisbord, men gennem Facebook og netværk fik de flere gratis borde:

”Mange har liket opslag på Facebook og har spurgt, om vi kunne bruge et gratis bordtennisbord, for de synes, det var så godt et projekt. Så nu har vi fået tre borde gratis og fået repareret det, der stod i hallen. Så vi har fire borde, og desuden har vi købt et indendørs petanquesæt, man kan bruge, hvis der ikke lige er et ledigt bord.”

Uddrag af kommentarsporet under eksperimentbeskrivelsen på 'viskaber.roskilde.dk'

Som man kan se af eksperimentbeskrivelsen på 'Viskaber.roskilde.dk', er et af de særlige tiltag, at organisatoren tilbyder at sende en sms om at huske aktiviteten eller på anden måde hjælpe deltagerne med at gøre det let at møde frem. Deltagelse kræver heller ikke

medlemskab eller betaling. I forhold til målgruppen, kan det være netop den støtte, de har brug for, for at kunne deltage.

Bordtennisprojektet i Viby Sj. har således to nyskabende facetter: Ud over at sprede bordtennis til et nyt geografisk område i Roskilde Kommune har de også fået udsatte borgere inddraget i projektet.

De to etablerede projekter har dermed det tilfælles, at det er allerede eksisterende former for folkeoplysning, der udvikles til ny målgruppe og/eller geografiske områder.

Flere eksperimenter på vej?

Som beskrevet tidligere har eksperimentfasen været den fase i projektet, der har afvejet mest fra de oprindelige forventninger til forandring. Det har taget længere tid at igangsætte aktiviteter og nye eksperimenter end forventet.

Til udvalgmøder i Folkeoplysningsudvalget udtrykkes tilfredshed med de igangværende eksperimenter. Til gengæld er eksperimenterne ikke helt så omfattende, som det var forventningen, at de ville være på nuværende tidspunkt:

“Hvor jeg måske havde forestillet mig, at der var nogle, der næsten sad og brændte inde med nogle projekter, de bare skulle have ud i verden. Og det er der også nogle, der har, men det er nogle meget små projekter.”

Ansæt i forvaltningen

Forvaltningens forventning var, at der også skulle skabes større initiativer, som blandt andet kunne danne nye partnerskaber på tværs af foreninger og aftenskoler. Et håb om projekter der kunne nytænke folkeoplysningen endnu mere og måske også eksperimentere med, hvordan foreningerne er organiserede.

“Det kunne også være fedt, hvis nogle af dem udviklede nye organisationsformer. Altså, sådan noget med, at aftenskolerne måske kunne tænke i; kunne vi få frivillige involveret i noget, kunne man som aftenskole være ramme i nogle foreningsaktiviteter eller noget byhaveaktivitet, altså, noget andet end lige undervisning.”

Ansæt i forvaltningen

Forvaltningen anerkender dog også, at det tager tid at skabe sådanne eksperimenter, og at de foreninger, der ikke har taget part i ambassadørmøderne, først er blevet involveret i maj 2024. Samtidig er der også et større behov for at mødes fysisk, så der skal arrangeres flere events, så det hele ikke bare foregår digitalt:

“Men det tager mere tid. De skal sidde sammen og udvikle idéer. Det er ikke noget, hvor man bare kan sige, bom bom bom, og så kan I lige ringe sammen. Og det ved jeg ikke, hvorfor jeg havde forestillet mig det.”

Ansæt i forvaltningen

Men selvom de fleste eksperimenter endnu ikke er endt i noget konkret målbart, som de to støttede projekter omkring demenskor og bordtennis, er der flere større projekter med ønske om samarbejde med andre foreninger inde på 'viskaber'-platformen, som også har fanget forvaltningens opmærksomhed, og hvor Laboratoriet i hvert fald har bidraget til at skabe kontakt mellem forskellige aktører.

Forvaltningen fremhæver selv den kontakt, der har været med Sundhedscenteret i kommunen. Der er konkret to ideer inde på 'viskaber'-platformen, som er direkte henvendt mod et samarbejde med Sundhedscenteret.

En af dem er ROSA aftenskole, der særligt har fokus på, hvordan Sundhedscenteret har mulighed for at rekruttere borgere til arrangementer, som aftenskolen kunne stå for:

"Jeg kunne også godt tænke mig at lave noget samarbejde i forhold til, at Sundhedscentret rekrutterede, fordi de ved, hvilke borgere der ville have godt af vores tilbud... Kom nu med dem, altså. Vi er klar, vi kan lave alt. Kom nu med de der mennesker."

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 3

Sundhedscenteret har også haft repræsentanter med til flere af kickoff-møderne og afholdt i august et møde med foreninger, der havde lyst til at indgå i dialog med dem.

"Sundhedscentret har været meget interesseret og været med på alle de her møder og har også haft møde, hvor de har inviteret alle foreningerne ind til at snakke om det. Så der er nogle ting, der løber lidt forskelligt videre med de forskellige foreninger. Så der er ligesom noget der, der er blevet etableret på sundhedsområdet."

Ansats i forvaltningen

Der er dog endnu ikke tegn på, at Sundhedscenteret har været en del af et konkret eksperiment gennem Folkeoplysningens Laboratorium, og overordnet set har eksperimenterne ikke udviklet sig så hurtigt, som forvaltningen både havde håbet og forventet, de ville.

Til gengæld er der meget, der tyder på, at Laboratoriet kun er i sin begyndelse. Der er skabt et fælles engagement i folkeoplysningsområdet i Roskilde. Der er skabt en kultur, hvor der er fokus på nye initiativer og på let og hurtig adgang til støtte – både fra forvaltningen, Byens Hus, ambassadørerne og andre aktive aktører i kommunen.

Forvaltningen selv fremhæver et konkret eksempel, hvor de har hjulpet en borger i Viby Sj. med at få kontakt til en seniorhøjskole, så han kunne opsætte et pensionisthold i discgolf. Det er et andet eksempel på, hvordan kommunen prøver at agere bindeled mellem forskellige foreninger på nogle helt konkrete projekter, så eksperimenterne har de bedste forudsætninger for at lykkes. Det er et eksperiment, der ikke er nået frem til projektsiden på 'viskaber.roskilde.dk', men som er et af de ringe i vandet, som Laboratoriet har sat i gang.

Desuden har flere idéer til eksperimenter fået hjemme i Byens Hus, som har støttet op omkring idéerne med rum og netværk. VÆRK er et sådant eksperiment³. I VÆRK kan alle borgere komme ned i Byens Hus en gang om ugen for at lære om forskellige kunstneriske håndværk. Der er forskellige VÆRKførere alt efter om den kreative aktivitet er perleplader, collage-mood-boards eller up-cykling af tøj til tasker. En fast VÆRKfører har været en underviser fra AOF, der står for et drop-in værksted. Her har laboratorieidéen om at koble aktører og aktiviteter på nye måder, været i centrum. Byens hus ønsker også, at projektet skal kunne sprede sig og blive udviklet i samarbejde med andre aktører i Roskilde Kommune i aftenskoler eller i foreningslivet.

På samme måde kom der en idé til et tegne- og malerværksted på 'viskaber'-platformen, som har fået liv i Byens Hus og kunstnergruppen ROAR der havde sit udspring i FOF i Roskilde har været VÆRKfører⁴.

Med den smidige tilgang til at etablere nye initiativer kan de større og mere forankrede projekter, der kan give andre kommuner inspiration, måske komme senere. Ligesom omfanget af 'mikrohandlinger' eller små forandringer på længere sigt tilsammen kan løfte folkeoplysningsområdet i kommunen.

³ <https://www.byenshusroskilde.dk/da-dk/deltag/deltag-i-faste-aktiviteter/vaerk-stedet-for-genbrugs-hjerter-hacks-og-kreativudfoldelse/vaerk-i-2025/>

⁴ [Malere – Et Fællesskab af Kunst - Byens hus](#)

DEL 2: LÆRINGSPUNKTER OG PERSPEKTIVER

Folkeoplysningens
laboratorie

Kapitel 4: 'Viskaber'-platformens betydning

En væsentlig del af rammen i Folkeoplysningens Laboratorium var bundet op på den digitale platform 'viskaberroskilde.dk'. Denne platform bygger på teknologi fra CitizenLab – en digital platform, der understøtter borgerinvolvering og samskabelse. I Roskilde Kommune bruges platformen til digital borgerinddragelse som et led i ambitionen om at samle aktører i fælles processer, hvor løsninger skabes gennem dialog og deling af ressourcer og kompetencer. Med CitizenLab som teknologi tilbyder 'viskaber.roskilde.dk' et værktøj, der inviterer borgere med i udviklingen og udvælgelsen af ideer og giver dem mulighed for at komme med input til relevante udviklingsprojekter i kommunen.

Teknologien anvendes i kommunen som et supplement til fysiske aktiviteter og møder. Særligt giver digital inddragelse potentiale for at komme i dialog med en bredere målgruppe, og metoderne er langt hen ad vejen blevet godt modtaget af borgerne i andre udviklingsprojekter i kommunen. Et eksempel på dette er, da Roskilde Festival indledte en dialog med kommunen om muligheden for at bruge Hal 9 som deres nye hovedkvarter på Musicon. Dette initiativ trak mange borgere til platformen, hvor 48 forskellige bidrag blev delt og diskuteret. Alle inputs fra inddragelsesperioden blev herefter brugt til at lave en analyse, som dannede grundlaget for en beslutningssag til det politiske niveau.

Folkeoplysningens Laboratoriums intentioner med platformen har været at:

- **Fremme dialog og samarbejde:** Gennem interaktive funktioner som idéfora og diskussionssektioner er platformen designet til at skabe et rum for åben kommunikation og idéudveksling. Denne interaktive tilgang har til formål at engagere alle interessenter i en fælles dialog, som kan fremme samarbejde og udvikling af nye initiativer.
- **Skabe overblik og synlighed:** Platformen kan fungere som et centralt sted for at samle alle relevante opdateringer, møder, initiativer og dokumenter. På den måde kan den give deltagerne et klart overblik over projektets fremdrift og de muligheder, de kunne engagere sig i.
- **Styrke borgerinddragelsen:** At skabe en platform, der kunne fungere som en katalysator for borgerinddragelse/samskabelse og sikre, at alle stemmer blev hørt i udviklingsprocessen.

I praksis er platformen i højere grad blevet anvendt som en digital opslagstavle end som et samskabelsesværktøj. Selvom platformen har været effektiv til at samle information, opdateringer og ressourcer ét sted, har de interaktive funktioner som idéforum og kommentarsektioner ikke været brugt i det omfang, der var forudset. Mange brugere har fundet det lettere at engagere sig i fysiske møder og workshops, hvor dialog og samarbejde sker mere umiddelbart.

”Jeg var da lidt inde og kigge på de andre projekter og fik et meget godt indtryk af det, men jeg har svært ved at se, hvad den ellers er blevet brugt til, og om det er andet end kommunalfolk, der rigtig har fået set det.”

Ansæt i forvaltningen

Nogle af de centrale funktioner, som platformen i praksis har haft, inkluderer:

1. **Nyhedsopdateringer:** Regelmæssige opdateringer om projektets fremskridt, herunder nyhedsbreve, kickoff-events og nye initiativer.
2. **Ressourcebibliotek:** En sektion dedikeret til dokumenter, værktøjer og inspirationsmaterialer, som har hjulpet deltagerne med at forstå og engagere sig i projektet.
3. **Eventkalender:** Et overblik over kommende møder og workshops, der har sikret, at alle interesserede har kunne holde sig informeret om projektets tidsplan
4. **Ambassadørnetværk:** En oversigt over projektets ambassadører, der tilbyder deres viden og erfaring til netværket. Hver ambassadør har en profil, hvor de beskriver, hvor de er aktive, hvad de kan hjælpe med, og hvordan de kan kontaktes.
5. **Kommentarer fra forvaltningen og Byens Hus:** Vejledning og anbefalinger fra forvaltningen og Byens Hus, der hjælper foreninger med at finde relevante samarbejdspartnere og ressourcer. Kommentarerne peger på muligheder for synergi mellem aktører, giver forslag til nyttige kontakter og fremhæver tilgængelige værktøjer eller støtteordninger.

Eksempel på indhold fra platformen

Se idéerne

Eksperimenter og forsøg

Her kan du dele din idé og følge med i andres

 +27 deltagere

Se alle bidrag

Mød FolkeLab-ambassadørerne

Her kan du få et overblik over de folk, der har sagt ja til at tænke nyt og hjælpe til efter bedste evne.

 +12 deltagere

Selvom platformens potentiale som et centralt samskabelsesredskab ikke er blevet fuldt udnyttet, har platformen stadig haft en vigtig støttefunktion, der har styrket overblikket og kommunikationen mellem deltagerne i projektet. Den fungerer som et digitalt arkiv, hvor informationer, ressourcer og beslutninger altid står til rådighed – også lang tid efter, at et møde eller en workshop har fundet sted. Det gør det muligt for deltagere og interessenter at holde sig opdateret omkring processen, selv hvis de har misset et fysisk arrangement eller har behov for at genopfriske noget. Det gør platformen til mere end blot et kommunikationsværktøj; den bliver en slags vidensbank, hvor aktører kan finde tilbage til centrale dokumenter, igangværende eksperimenter og opdateringer omkring processen. Dette kan være særligt vigtigt i et projekt som Folkeoplysningens Laboratorium, hvor mange aktører og aktiviteter kører parallelt, og hvor der ofte er behov for at hente tidligere oplysninger frem.

Et af de elementer, som platformen fint har vist, er forvaltningens og ambassadørernes engagement og støtte til at eksperimentere. Forvaltningen og Byens Hus har aktivt arbejdet med at imødekomme brugerne på platformen gennem vejledning og anbefalinger i kommentarsporet til deres indlæg. Gennem deres kommentarer på platformen har de tydeliggjort muligheder for synergi mellem aktører og peget på potentielle samarbejdspartnere med det formål at gøre det lettere for foreningerne at finde fælles ståsteder og etablere partnerskaber. Samtidig har de delt forslag til nyttige kontakter og fremhævet relevante værktøjer og støtteordninger, som har gjort det lettere for deltagerne at navigere i kommunens mange muligheder.

Eksempel på vejledende kommentarer på platformen (anonymiseret)

-

for 5 måneder siden

, du er velkommen til at tage kontakt til fra Roskilde Bibliotekerne for at snakke videre om et samarbejde. Hendes mail er

• Svar
-

for 5 måneder siden

Jeg prøver lige at finde en eller flere gode kontakter til jer hos bibliotekerne :-)

• Svar
-

for 6 måneder siden

OFFICIEL

Måske kunne der være noget interessant i at lave et partnerskab om den årlige Litteraturfestival ...

1 • Svar
-

for 6 måneder siden

OFFICIEL

Hvor vil det være spændende hvis Biblioteket vil være med til sådan et eksperiment! Er der mon nogen fra Biblioteket herinde på platformen? Ved du det eller

• Svar

Sammenfattende bliver platformens styrke dens evne til at sikre overblik og synlighed omkring projektets aktiviteter, understøtte løbende vidensdeling og give adgang til projektets centrale ressourcer og beslutninger. I dette projekt er platformen måske i højere grad blevet en let måde at kommunikere uformelt mellem civilsamfund og kommunens ansatte snarere end en sparring på tværs af hele folkeoplysningsområdet.

På den anden side har den teknologiske kompleksitet muligvis været en barriere for at bruge platformen aktivt til samskabelse på dette område. Det kan skyldes flere faktorer. Brugere har som nævnt ofte fundet det lettere at deltage i den fysiske dialog og samarbejde på møder og workshops, hvor interaktionen sker mere umiddelbart. Samtidig kan det have krævet en større indsats eller teknisk forståelse at bruge de digitale værktøjer på platformen, hvilket kan have begrænset deres anvendelse. Dette understøttes også af den interne logbog fra Byens Hus, som peger på, at deltagerne har haft udfordringer ved at bruge og forstå platformen. Samtidigt kan der være aktører, der foretrækker at handle mere analogt.

Kapitel 5: Ambassadørrollen

Et andet centralt element i forandringsteorien var som nævnt ambassadørerne. De var tænkt en helt særlig rolle, hvor de som 'first movers' skulle være med til at brede projektet ud til mange forskellige målgrupper og gennem deres eget engagement få flere med. De var de første 'ringe i vandet'. Forvaltningens forventninger til ambassadørernes rolle var således høje, da de første gang blev nævnt til et udvalgsmøde i Folkeoplysningsudvalget i august 2023. Her beskrives de som ressourcepersoner, der skal kickstarte processen i foreninger og aftenskoler, og som selv skal være i stand til at facilitere "mindre og lokale" eksperimenter i forbindelse med Laboratoriet.

Projektet er i høj grad lykkedes med at rekruttere og bruge ambassadørerne – især i opstartsfasen, men der har også været udfordringer i forhold til at fastholde deres engagement. Dette kapitel ser nærmere på ambassadørernes profiler og roller igennem projektperioden.

Ambassadørernes profiler

På 'viskaber'-platformen var der pr. februar 2025 14 tilmeldte Folkelab-ambassadører, som i forskellige længder beskriver, hvad de kan bidrage med i forhold til at udvikle laboratorieret. De 14 ambassadører spreder sig geografisk og repræsenterer mange forskellige grene af folkeoplysningen, ligesom der både er foreningsrepræsentanter og repræsentanter fra forvaltningen.

Blandt foreningsrepræsentanterne er der ledere af aftenskoler, repræsentanter fra idrætsforeninger, spejderne og foreninger med særligt fokus på udsatte og folk med handicap. På den måde spænder ambassadørerne lige så bredt som det område, de skal udvikle. Alle ambassadører har meget erfaring med folkeoplysning eller foreningsarbejde, og nogle beskriver, hvor deres styrker ligger:

"Med baggrund i både idrætten, foreningsverdenen og aftenskolen har jeg et bredt fundament for at tænke i fællesskaber og folkeoplysning."

Uddrag af ambassadørbeskrivelse på 'viskaber.roskilde.dk'

Ambassadørernes brede portefølje kan også ses i, at af de 14 ambassadører har fem af dem arbejdet eller arbejder stadig i forvaltningen eller i Byens Hus, og de skiller sig ud fra de andre ambassadører i forhold til deres kompetencer. Hvor ambassadørerne fra foreningerne har fokus på ting som rekruttering af frivillige og støtte til at tænke sig til nye ideer, er der fra forvaltningens side mere fokus på de praktiske aspekter som fondsansøgninger eller folkeoplysningsloven. På den måde er der for de foreninger, der udvikler eksperimenterne, mulighed for sparring og råd om stort set alle dele i forhold til udviklingen. Her bliver det tydeligt, at det er noget, kommune og foreningsliv gør i samspil.

Rekruttering og roller

Forvaltningen har haft stort fokus på ambassadørerne, og de er blevet inddraget tidligt i processen, blandt andet ved afholdelse af ambassadørmøderne, hvor processen og den videre færd med projektet blev udviklet sammen med dem.

I opstartsfasen var det tydeligt, at foreningsambassadørernes rolle var central. De var med til at definere projektet, skabe opmærksomhed omkring det og brede det ud til hele kommunen. For eksempel var det et ønske fra foreningsambassadørerne, der gjorde, at de tre kickoff-møder blev afholdt i de tre gamle kommunesæder Jyllinge, Roskilde og Viby Sj., ligesom det også var dem, der var tovholdere på at arrangere møderne. De fik et budget fra kommunen til afholdelse af møderne og skulle så finde lokation, oplægsholdere og stå for forplejning. Dog har der også været behov for assistance fra kommunen til den mere praktiske del.

Ambassadørerne var også facilitatorer på de samtaler, der fandt sted til kickoff-møderne, og generelt er der mange tegn på et stort engagement fra ambassadørerne i de indledende faser. Da der for eksempel til et ambassadørmøde blev diskuteret, hvordan Laboratoriet kunne tiltrække flere ambassadører fra andre geografiske områder i kommunen, var det nogle ambassadører, der meldte sig til at ringe til deres netværk for at rekruttere.

Fra forvaltningen er der også stor begejstring for ambassadørernes bidrag til at få sat Laboratoriet i gang med kickoff-møderne:

”Der er faktisk sket rigtig mange positive ting, som jeg i hvert fald ikke havde set komme. Altså, det her med at det fungerede så godt med det der ambassadør-netværk. Jeg tror, det er det, der har gjort, at der er kommet mange til de der events.”

Ansæt i forvaltningen

Til gengæld opstod der, som tidligere beskrevet, et behov fra forvaltningens side om at lave nogle justeringer omkring Laboratoriet i eksperimentfasen, der startede efter kickoff-møderne.

Forvaltningen oplevede blandt andet, at de selv spillede en mere aktiv rolle end oprindeligt forventet, ambassadørerne var ikke så aktive i udviklingen af andre foreningers eksperimenter, og enkelte ambassadører begyndte at falde fra.

I november 2024 blev der derfor afholdt et statusmøde med ambassadørerne, hvor der fra forvaltningens side var et ønske om at blive klogere på, hvad ambassadørerne nu ønskede sig af opgaver:

”Hvad har I lyst til at have som opgave? Vil I gerne være mentorer for nogle eksperimenter, for eksempel? Eller vil I gerne selv sætte nogle eksperimenter i gang? Eller vil I facilitere nogle events? Eller vil I lave nyhedsbrev? Eller gider I ikke mere? Er det nok nu?”

Ansæt i forvaltningen

Drøftelsen af ambassadørernes opgaver og roller viste, at flere ambassadører i hvert fald ikke så sig selv som færdige med deres rolle og gerne ville inddrages i projektets sidste fase. Fire forskellige roller blev aftalt og beskrevet:

- Ambassadøren kan kontaktes for sparring via oplysningerne på 'viskaber.roskilde.dk'
- Ambassadøren støtter aktivt eksperimenter, der er i opstart eller i gang
- Ambassadøren bidrager til nyhedsbrevene
- Ambassadøren afholder arrangementer i Folkeoplysningens Laboratorium

I forhold til den beskrivelse stemmer ambassadørernes forventning til deres rolle fint overens med forvaltningens forventninger. Særligt de to sidste punkter.

Samtidig kan beskrivelsen fint rumme, at de ansatte i forvaltningen også har taget rollen som ambassadører, hvilket ikke var tanken i udgangspunktet. Umiddelbart kan det virke som en sammenblanding af roller, men på den anden side har udviklingen i projektet netop vist, at foreningerne efterspørger det tætte samarbejde med kommunen, og de kommunale ambassadører understreger projektets fokus på reel samskabelse.

Ambassadørerne oplevede til gengæld, at de ikke blev kontaktet, og at de første to roller med at give støtte og sparring til igangværende eksperimenter næsten ikke var aktuelle.

En af ambassadørerne fortæller, at hun meget gerne vil hjælpe andre foreninger som Ældre Sagen eller en håndboldklub med et samarbejde, men at hun ikke har fået nogle henvendelser, selvom hun har lavet en profil på 'viskaber'-platformen. Det er ifølge hende den manglende synliggørelse af ambassadørerne, som er årsag til, at hun og de andre ambassadører ikke har været særligt aktive i andre eksperimenter:

"Men der er jo ikke en eller anden lille forening, der siger, vi kunne godt tænke os det her, de ser os ikke. Jeg tror ikke på det. Det er ikke synliggjort nok. Hvem går ind på Roskilde Kommune under Folkeoplysning, Fritid og Kultur og Folkeoplysnings Laboratorium for at finde en, som gerne vil samarbejde med mig?"

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 3

På mødetidspunktet var det især den sidste rolle omkring planlægning og afholdelse af arrangementer, der var i spil. For eksempel er det en ambassadør fra Liberalt Oplysnings Forbund Øst, der planlagde tre temaaftener i slutningen af 2024 og starten af 2025, som ambassadører og foreninger kunne deltage i. Derfor er den fjerde 'kasket' med at afholde arrangementer i hvert fald stadig en opgave, nogle ambassadører gerne vil arbejde med. De planlagte temaaftener havde i mellemtiden ikke den største succes. Den første aften i december havde ikke ret mange deltagere, og den anden aften, der stod til afholdelse i januar, blev aflyst grundet for få tilmeldinger. Den oprindelige arrangør af møderne trak sig fra det, og det tredje møde blev derfor arrangeret af forvaltningen.

En anden indikator på ambassadørernes rolle kan være deres involvering i de eksperimenter, der er sat i gang. Som det beskrives i kapitel 3, er der to eksperimenter, der har fået støtte af start- og udviklingspuljen, som kommer indirekte fra Laboratoriet. Det ene eksperiment med et kor for demente har, som det ser ud til, ikke involveret et samarbejde med foreningsambassadører, mens det andet omkring bordtennis for udsatte er udviklet af en ambassadør. Ambassadørerne har dermed ikke spillet rådgivende rolle, hvor de har hjulpet andre foreninger med deres eksperimenter, men i stedet har de været aktive som aktører, der udvikler deres eget projekt.

Den manglende opbakning til temaaftenerne og de få observationer vi kan gøre omkring ambassadørernes rolle i de igangværende projekter viser et billede, hvor ambassadørernes rolle ikke er så fremtrædende i eksperimentfasen, som den var i de begyndende faser.

Det kan både skyldes en manglende tid til at arbejde på projektet i forbindelse med udvikling af eksperimenter, eller at der egentlig er velvilje til at hjælpe, men at de ikke er synliggjorte nok, og at de foreninger, der har brug for deres hjælp, ikke ved, at den er til rådighed. Den manglende brug af foreningsambassadørerne kan også skyldes, at eksperimenterne i stedet vælger at bruge de ambassadører, der arbejder i forvaltningen eller i Byens Hus. Ved at de er synlige ambassadører, bliver det let for nye eksperimenter at henvende sig direkte til dem for råd og vejledning.

Kapitel 6: Teoretisk refleksion

Projektgruppen bag Folkeoplysningens Laboratorium har haft en ambition om samskabende processer, hvor aktører og deltagere inddrages i stort omfang, og som kan bidrage til at skabe ejerskab og forankring hos de involverede. På den måde har projektgruppen haft store ambitioner i forhold til at skabe gode rammer for engagement både nu og på lang sigt inden for folkeoplysningsområdet.

Denne ambition læner sig som tidligere nævnt i høj grad op ad en overordnet vision i Roskilde Kommune, som udfoldes i politikken 'Velfærd skaber vi sammen'. Politikken bygger på samskabelse som et grundlæggende princip for kommunens tilgang til velfærd, og essensen af politikken er at fremme samarbejdet mellem borgere, civilsamfund, virksomheder og kommunen for at udvikle og levere velfærd i fællesskab. Strategien bygger på tanken om, at velfærd ikke kun er noget, kommunen leverer, men noget, der skabes sammen med og af borgerne.

Inden for feltet er der i disse år et stort fokus på samskabelse, hvor "offentlige aktører og borgere samarbejder om at udnytte alle parter aktiver, ressourcer og bidrag bedre for at opnå empowerment, større effektivitet eller bedre resultater," jf. en definition af Anne Tortzen (2016), oprindeligt udviklet af Bovaird og Löffler (2014).

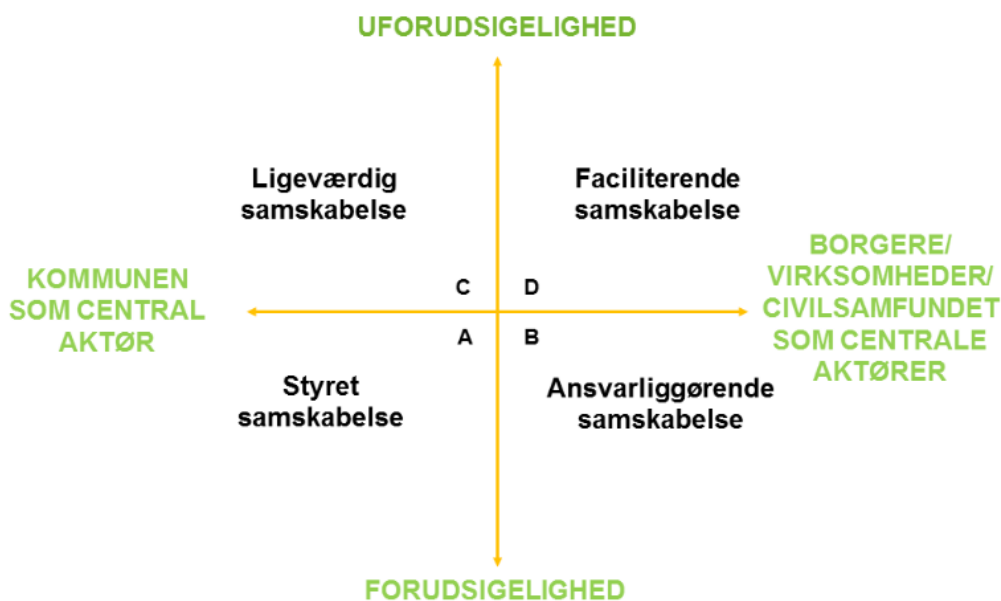
Forandringsteorien i Folkeoplysningens Laboratorium er centreret omkring samskabelse som både en metode og en målsætning. Samskabelsen har været en styrende ramme for projektets udvikling og har defineret, hvordan aktørerne har arbejdet sammen om at skabe nye løsninger og tiltag inden for folkeoplysning. I praksis har forandringsteorien fungeret som en rettesnor, der har guidet processen fra idéudvikling til implementering med et løbende fokus på at inddrage forskellige parter i samarbejdet – fra foreninger og civilsamsfundsaktører til kommunale enheder. Med afsæt i samskabelsen er der skabt en proces, hvor deltagerne ikke kun har bidraget med input, men også været med til at definere de mål og tilgange, der har været centrale for projektet. Forandringsteorien har derfor spillet en vigtig rolle i at skabe en fælles forståelse og en struktur, hvor aktørerne har haft mulighed for at dele ressourcer, kompetencer og ideer på tværs.

Denne tilgang kan karakteriseres som det, Jens Ulrich (2016) kalder faciliterende samskabelse.

En faciliterende samskabelse

Jens Ulrich beskriver i sin typologi om samskabelse (2016) fire typer af samskabelse, som offentlige aktører kan arbejde ud fra. De fire typer kaldes styret samskabelse, ansvarliggørende samskabelse, faciliterende samskabelse og ligeværdig samskabelse. De fire typer inddeles efter, hvordan de placerer sig på to akser. Den ene akse udgør den offentlige aktørs behov for at definere indholdet i samskabelsen og dermed graden af forudsigelighed i produktets udformning. Den anden akse handler om, hvorvidt det er den offentlige aktør eller borgerne, der er de mest centrale aktører i samskabelsen. Figur 2 viser modellen og nærmere beskrivelse af typologierne findes i bilag 1.

Figur 2: Typologi

Kilde: Ulrich, 2016, side 3.

Faciliterende samskabelse er defineret ved, at resultatet af samskabelsen ikke er givet på forhånd, samtidig med at de kommunale aktører spiller en tilbagetrukket rolle og overlader hovedansvaret for samskabelsens indhold til eksterne aktører.

Kommunens rolle er således primært af faciliterende karakter. De kommunale medarbejdere arbejder processtyrende, tilbyder rammer så som lokaler og materiel eller stiller deres ekspertise til rådighed. Men kommunen spiller ikke en meddefinerende rolle i udviklingen af løsninger eller i udførelsen af selve velfærdsopgaverne. Det er selvsagt svært at forestille sig en kommune, som ikke i en eller anden udstrækning løser velfærdsopgaver, men når kommunen har ambitioner om at indgå i samskabelsesprocesser, som kan rummes under 'faciliterende samskabelse', er det ikke som velfærdsproducent, men som facilitator for at andre kan producere velfærd.

I Folkeoplysningens Laboratorium er der en tydelig ambition om at praktisere faciliterende samskabelse, hvor projektgruppen på én gang sætter en overordnet retning og giver plads til, at borgerne selv kan definere indhold og løsninger. Den åbne tilgang til borgerinddragelsen viser, at gruppen ikke ønsker at kontrollere eller detaljeregulere de resultater, der opstår gennem processen. I stedet agerer de som facilitatorer, der guider samtalen og skaber rammerne for, hvilke udfordringer og potentialer borgerne skal arbejde med. Målet er ikke alene at indsamle idéer, men også at engagere borgerne allerede i udviklingsfasen, så de får ejerskab til projektet og opdager fælles interesser, der kan danne grundlag for fremtidigt samarbejde.

I tråd med princippet om faciliterende samskabelse agerer projektgruppen ikke som producent af konkrete resultater, men som en katalysator for, at andre aktører kan tage lederskab i skabelsen af velfærd. Projektgruppen sikrer, at processerne holdes åbne og inkluderende, og at de nødvendige ressourcer og rammer er til stede for, at deltagerne kan udfolde deres ideer og kompetencer.

I løbet af projektet er visionen om den faciliterende tilgang blevet udfordret af, at der nok har været andre forventninger til projektgruppen. Foreningerne og samarbejdsparterne har efterspurgt mere engagement fra forvaltningens side. Samskabelsesmodellen i projektet ændrer dermed karakter, da kommunen får en mere central rolle.

Kapitel 7: Perspektivering

Som beskrevet i forordet er Folkeoplysnings Laboratorium stadig i fuld gang. Det betyder, at dette langt fra er en slutevaluering. Der er dog spændende perspektiver, der kan være værd at tage med – både i det fortsatte arbejde og for andre aktører, der ønsker at etablere lignende projekter.

Den faciliterende tilgang – en fælles kultur og forståelse?

Det folkeoplysende område i kommunerne har altid været et meget tillidsbaseret område, hvor formålet er, at kommunerne støtter op om borgernes egne initiativer og interesser. Med et stort fokus på idrættens og folkeoplysningens samfundsmæssige (og sundhedsmæssige) betydning er danskernes fritidsliv og foreningsliv i stigende grad en vigtig med-spiller for kommunerne⁵.

Ligesom foreningslivet kan have ønsker til, hvad kommunen skal på feltet, har mange kommuner også ambitiøse visioner for deres forenings- og fritidsliv. Det kommer for eksempel til udtryk i de mange politikker og visioner, der formuleres på området.

Evalueringen peger på, at i Roskilde Kommune har projektet med sin faciliterende tilgang sat nyt fokus på dette samspil. Det har givet mulighed for at italesætte samspillet med civilsamfund og foreningsliv på tværs af afdelinger i kommunen, og det har skabt en kultur for en lettere og mere samskabende dialog mellem kommunen og foreningslivets aktører, som har skabt et potentiale for, at området kan udvikle sig over de næste år.

Meget peger på, at der er skabt en fælles kultur og forståelse, hvor kommunen giver plads til at lade borgerne komme på banen. Samtidig viser evalueringen, at det har været vigtigt, at kommunen både har været vedholdende og klar til at byde ind med mere støtte til eksperimenter, processer og foreninger, end de først havde planlagt. Det er også alfa og omega, at kommunen har valgt ikke at følge den oprindelige projektplan med en afslutning i foråret 2025, men i stedet ser hele Folkeoplysnings Laboratorium som en fortløbende samarbejdsform. For flere af eksperimenterne var det for eksempel centralt med en opfølgning udefra, så de hele tiden blev mindet om at sætte sig ud over driften, som ofte tager al tiden.

Desuden har projektet bidraget til, at folkeoplysningsudvalget har haft en meget synlig og aktiv rolle i den forløbne valgperiode. Det kan bidrage til øget engagement – både i udvalget, men også i kommunen generelt, ligesom det kan skabe en model for, hvordan man som folkeoplysningsudvalg kan være med til at gøre en forskel.

⁵ Se for eksempel Ibsen 2020

Foreningslivets og det frivilliges paradoks?

Folkeoplysningens Laboratorium understreger en af udfordringerne i samskabelsesprojekter mellem det offentlige og det frivillige foreningslandskab. Ligesom der kan være forskellige kulturer, der mødes, er der forskel på den tid, der kan investeres i innovation og udvikling. Selvom der ses mange eksempler på, at frivillige og foreningerne skaber store forandringer i løbet af ingen tid, når en eller to ildsjæle går sammen, er der for langt de fleste frivillige og foreninger fokus på at vedligeholde drift, der sikrer kerneaktiviteterne. Det er deres kerneopgave, og udviklingsprojekter på folkeoplysningsområdet og i foreningslivet kan derfor have mange og lange tilløb.

Området er derfor på mange måde drevet af på den ene side en agilitet og en 'det gør vi bare'-mentalitet og på den anden side en vedligeholdende tilgang, hvor ressourcerne bruges netop på drift. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at have både tålmodighed og tid i sådanne samskabelsesprocesser. Det understreges af, at erfaringerne viser, at det er eksperimenter, der har en tæt kobling til driften, der indtil videre er blevet til konkrete projekter.

Medborgerskabelse stiller høje krav til civilsamfundet – og forvaltningen

I Folkeoplysningens Laboratorium understøttes medborgerskabelse gennem en faciliterende samskabelsestilgang, hvor borgerne og civilsamfundsaktører tager lederskab i udviklingen og udførelsen af velfærdsløsninger. Denne tilgang giver plads til innovation og ejerskab, men den stiller også høje krav til civilsamfundet. Når det er borgerne selv, der forventes at definere og implementere løsninger, kræver det betydelige ressourcer, kompetencer og engagement fra de involverede parter. Civilsamfundet skal ikke blot bidrage med idéer, men også tage ansvar for udførelsen af opgaver, der traditionelt ville være kommunens. Det kan være befriende og sjovt:

“Det, jeg så oplevede, da jeg kom til Folkelab, var, at det var et sted, hvor man kunne få lov til at drømme lidt og tænke lidt frit ud over de daglige rammer.”

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 2

“Det var også en sjov ramme at møde andre foreninger og folk i og få lov til at fortælle om det, vi nu går og laver. (...) Så det blev jo nogle helt andre type mennesker end dem, jeg ellers lavede foreningssamarbejde med.”

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 2

“Man skal simpelthen prøve at tænke ud af boksen. Det synes jeg er rart at have et forum, hvor man bliver støttet i.”

Deltager i Folkeoplysningens Laboratorium 1

Samtidig er det også vigtigt at være opmærksom på, at samskabelsesprocesser kræver mange ressourcer af civilsamfundet. For at kunne være med til at udvikle og løfte velfærdsløsninger, skal aktørerne have både de nødvendige kompetencer og – som nævnt ovenfor – den tid og energi, der kræves for at drive sådanne processer. I dette projekt har der været en løbende tilpasning af opgaveløsningerne og opmærksomhed på, hvordan kommunen konkret kan støtte samarbejdspartnerne. Denne opmærksomhed på fordeling af ansvar og en afstemning mellem ressourcer, kompetencer og gensidige forventninger kan være vigtig for at skabe en ligeværdig samskabelse.

Det understreger, at samskabelse også kræver mange ressourcer af forvaltningen og kommuner, der ønsker at indgå i disse processer. Den særlige fleksibilitet og dialog, der skal til i samskabelsesprocesser kræver både tid og kompetencer.

Modstridende logikker?

En af de forandringer, der er sket i Roskilde Kommune sideløbende med projektet, er, at Roskilde Kommunes byråd i budget 2025-2028 har vedtaget at omprioritere 1,7 mio. kr. indenfor aftenskolernes undervisningstilskudsramme. Omprioriteringen af midlerne har til formål at initiere aftenskolerne til at eksperimentere og afprøve nye metoder og formater for undervisningsaktiviteter i forlængelse af Folkeoplysningens Laboratorium:

“Med midlerne får aftenskolerne mulighed for at eksperimentere med nye formater, metoder og samarbejder, som løfter nye samfundsopgaver, som understøtter byrådets vision og/eller videreudvikler eksisterende aktiviteter i Roskilde Kommune.”

Udvalgsmøde i Folkeoplysningsudvalget 29. oktober 2024

Det er uden for evalueringens mål at undersøge nærmere, hvordan ændringerne påvirker aftenskolernes drift og samarbejde med kommunen. I forhold til den faciliterende og frisættende tilgang i projektet, kan der imidlertid være et opmærksomhedspunkt i forhold til, hvordan ændringerne bliver modtaget i fremtiden. Bliver det af aftenskolernes set som en del af en frisætning med nye muligheder for at eksperimentere? Eller vil det i højere grad blive modtaget som et økonomisk styringsredskab? I så fald kan det skabe to forskellige logikker i samskabelsen, som fremfor en faciliterende tilgang vil blive opfattet som en styret samskabelse (se evt. figur 2).

Platforme for samskabelse?

‘viskaber.roskilde.dk’ var i udgangspunktet tænkt som en levende og interagerende digital platform, der kunne bidrage substantielt til projektet. Som evalueringen viser, har

platformen i højere grad haft rollen som opslagstavle og en arkivfunktion end et sted, hvor en egentlig dialog og skabelsesproces finder sted. Evalueringen peger på, at det kan skyldes, at de aktuelle aktører i højere grad foretrækker analoge møder og udvekslinger, og at det for enkelte er for fremmed med det digitale møde.

Der kan imidlertid være mere på spil. Efter en periode, hvor nye platforme har været svarret på meget, er der en træthed i forhold til, hvor mange digitale arenaer man som borger skal orientere sig på for at holde sig informeret. Blandt idrætsforeningerne er debatten startet⁶ - også i forhold til, hvem der ejer de data og informationer, man dermed deler. I en undersøgelse fra 2023 om danskernes digitale idrætsforeninger ses de digitale platforme også i højere grad som støttefunktioner til det egentlige foreningsliv.

Der blev blandt andet lavet interviews med gymnasieelever om fremtidens digitale foreninger. Elevernes svar peger på, at de digitale medier er fine til at støtte eksisterende aktiviteter og relationer, ligesom de unge er vant til at finde viden online. De digitale arenaer er imidlertid ikke foretrukne som erstatning for det fysiske møde.

Nye generationer har 'traditionelle' forventninger

Gymnasieelever har – måske lidt overraskende – meget traditionelle tanker om deres 'drømmeforening'. De er skeptiske overfor digital marketing og online elementer, da de går op i relationer og tryk i fællesskaberne. Derfor er det vigtigt, at de digitale lag understøtter kontinuerlige fællesskaber og fysiske møder i virkeligheden.

Uddrag af rapport, Idan, Advice og Epinion 2023⁷

'Viskaber.roskilde.dk' er ikke en ny platform, men en del af kommunens allerede eksisterende strukturer. Dermed kan brugen af platformen ses som en del af den mere generelle kulturændring omkring blivende samarbejdsformer, som projektet har sat i gang. Den kan også netop være en sikker, kommunal platform, der er et trygt mødested for foreningerne, hvis de ved det. I den fremtidige brug af platformen kan det imidlertid være vigtigt at være opmærksom på, hvilke typer af møder og interaktion borgerne ønsker og foretrækker i samspillet med hinanden og kommunen.

⁶ [Klubformand: Der er brug for et opgør imod medlemskommunikation på sociale medier - idraetsmonitor.dk](#)

⁷ [Danskernes digitale idrætsforening](#)

OPERABER KULTUR KULTUR

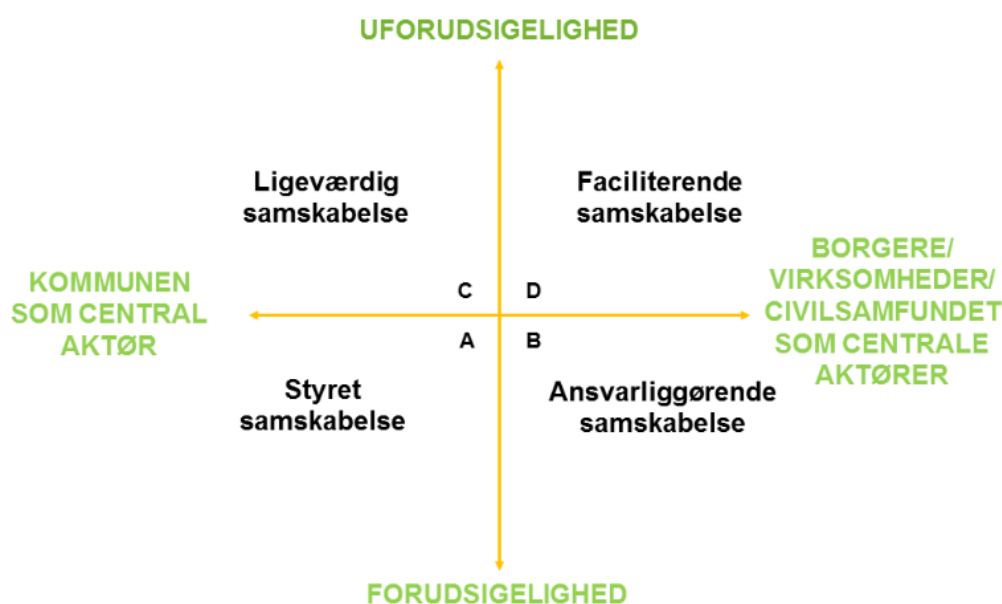
Bilag 1: Fire typer af samskabelse

Begrebet om faciliterende samskabelse er taget fra Jens Ulrichs typologisering af samskabelse. Dette bilag beskriver kort de fire forskellige former for samskabelse.

Jens Ulrich beskriver i sin typologi om samskabelse (2016) fire typer af samskabelse, som offentlige aktører kan forstå og arbejde med samskabelse ud fra. Han inddeler samskabelse ud fra, hvordan de placerer sig på to akser, hvoraf den ene udgør den offentlige aktørs behov for at definere indholdet i samskabelsen og dermed graden af forudsigelighed i produktets udformning. Den anden akse handler om, hvorvidt det er kommunen eller borgere/virksomheder/civilsamfund, der er de mest centrale aktører i samskabelsen.

De fire typer kaldes styret samskabelse, ansvarliggørende samskabelse, faciliterende samskabelse og ligeværdig samskabelse. De fremgår af denne figur.

Figur 2: Typologi

Figur (Ulrich 2016) side 3.

I styret samskabelse er det kommunen, der driver udviklingen med baggrund i ekspertise og faglig viden. Borgerne begrænses til at spille en implementerende rolle. Et eksempel kunne være affaldssortering i hjemmet.

Den ansvarliggørende samskabelse baserer sig på hjælp til selvhjælp, og hvor kommunen har defineret nogle mål, som de ønsker, at borgerne skal få evner til at opnå. Her er rehabilitering et godt eksempel.

I ligeværdig samskabelse er resultatet ikke kendt, men kommunen sidder for bordenden og definerer problemet, som skal løses. Her kan borgere og brugere byde ind med idéer til løsninger og være med til at udføre dem.

I den faciliterende samskabelse kommer borgerne/brugerne til kommunen med et ønske eller problem, de gerne vil arbejde med. Aktørerne kan selv udfylde rollerne, men har måske brug for ekspertise, lokaler eller materiel for at løse opgaven. Her er borgerne både dem, der initierer, udvikler og implementere.

Bilag 2: Folkeoplysningens Laboratorium på Folkeoplysningsudvalgets møder

Tidslinje: FOU's Aktiviteter relateret til projektet baseret på referater fra udvalgs-møder

16-05-2022 – idéer og udforskning af muligheder

Folkeoplysningsudvalget og Kultur- og Idrætsudvalget deltager i et fælles møde, hvor Torben Dreier fra FO-Aarhus giver et oplæg om folkeoplysning for borgerne. Oplægget inspirerer udvalget med ideer og eksempler på samarbejder mellem kommunen, aftenskoler, foreninger og andre aktører. Der var en positiv start med nye perspektiver, men behov for yderligere drøftelser. Der blev aftalt at drøfte emnet videre på næste møde.

20-06-2022 – Udvalget drøfter nye samarbejds muligheder

Udvalget blev inspireret til at tænke ud af boksen, især ved tanken om, hvordan aftenskoler kunne bruge debatskabende midler i samarbejde med andre aktører. Dog blev det påpeget, at mange af de ønskede partnerskaber allerede eksisterede, som f.eks. AOFs samarbejde med Ros Torv og OK. Balancen mellem kommunale tilbud og det, aftenskolerne kunne tilbyde, samt mulighederne for at anvise tider til kommunens faciliteter drøftes.

01-06-2023 – Udvikling af koncept

Forvaltningen og Folkeoplysningsudvalgets formandskab præsenterer et koncept for at afprøve nye partnerskaber i folkeoplysningen. Der blev drøftet metoder for inddragelse af aktører som aftenskoler, foreninger og eksterne samarbejdspartnere. Der blev aftalt at udarbejde et forslag til næste møde.

24-08-2023 – En konkret plan og god intention, men endnu ikke fuld implementering

Der blev præsenteret en detaljeret plan for Folkeoplysningens Laboratorium, herunder organisering, tidsplan og finansiering. Ideen om et kickoff-event og et ambassadørnetværk blev aftalt, og projektets tidsplan bliver godkendt.

26-10-2023 – Første skridt mod aktivitet, men langsom opbygning af engagement

Byens Hus har udarbejdet et open call for 'Ambassadører til Folkeoplysningens Laboratorium', hvor frivillige og ansatte fra aftenskoler og foreninger opfordres til at deltage i opstarten af projektet. Invitationen blev sendt ud til aftenskoler og foreninger i slutningen af oktober 2023. Byens Hus vil fungere som indgang for de interesserede, som skal klædes på til rollen som ambassadør. Ambassadørerne vil facilitere større og mindre lokale arrangementer i Roskilde Kommune i foråret 2024 med fokus på at motivere aktørerne til at udvikle nye måder at lave folkeoplysning på.

Løbende vidensdeling og sparring vil finde sted på vidensplatformen 'viskaber-roskilde': Projekt • Folkeoplysningens Laboratorium (roskilde.dk), hvor aftenskoler og foreninger kan dele deres eksperimenter og erfaringer fra maj 2024 til maj 2025. Inden årsskiftet 2023 vil der blive afholdt et informationsmøde for at rekruttere ambassadører, som vil få faglig

oplæring af Byens Hus. Folkeoplysningsudvalget opfordres til at hjælpe med rekrutteringen af ambassadører.

14/15-11-2023 – Inspirationstur

Folkeoplysningsudvalget deltog i en studietur til København den 14.-15. november 2023 med temaet 'Folkeoplysningen i nye formater'. Formålet var at hente inspiration til udvalgets arbejde, herunder Folkeoplysningens Laboratorium. Studieturen omfattede besøg hos flere organisationer, der arbejder med innovative og eksperimenterende metoder indenfor folkeoplysning, herunder:

- Dansk Ungdoms Fællesråd – Fokus på unges behov og folkeoplysningens rolle.
- Grundtvigsk Forum – Diskussion af alternative måder at skabe engagerende folkeoplysning på.
- Folkehuset Absalon – Eksempler på fællesskaber og folkeoplysning i kirkelige rammer.
- Fodboldklubben Skjold – Integration af fodbold og kunst samt brobygning i utraditionelle rammer.
- Spillaboratoriet i Kulturhuset Valby – Skabelse af kreative fællesskaber for børn og unge med fokus på spil og nørdede aktiviteter.

Studieturen afsluttes med en drøftelse af, hvordan de besøgte organisationers metoder og erfaringer kan inspirere udvalgets arbejde med folkeoplysning i Roskilde Kommune.

14-12-2023 – Første ambassadørmøde

Det første ambassadørmøde blev afholdt med et godt fremmøde, og den digitale platform 'viskaber.dk' blev præsenteret. Folkeoplysningens Laboratorium blev introduceret på den digitale platform 'viskaber.roskilde.dk' af Kathrine Krone og Clemens Stubbe. Introduktionen blev fulgt op af orientering om det første ambassadørmøde, der fandt sted den 7. december 2023 i Byens Hus. Mødet samlede deltagere fra foreninger og aftenskoler, som diskuterede ambassadørens rolle og udviklingen af nye måder at tænke og udføre folkeoplysende aktiviteter på.

Ambassadørmødet blev understøttet af faglig inspiration og rammesætning fra flere centrale aktører, herunder Jesper Kejlhof, formand for Folkeoplysningsudvalget, og Per Paludan, formand for Dansk Folkeoplysnings Samråd. Trine Bendix Knudsen fra forvaltningen samt repræsentanter fra Videncenter for Folkeoplysning (Vifo) deltog også. Vifo følger projektet og vil samle erfaringer i en evalueringsrapport.

Det næste ambassadørmøde blev planlagt til den 16. januar 2024, hvor arbejdet med input og idéer fra det første møde blev videreudviklet.

06-03-2024 – Begejstring, men behov for bredere involvering

Der er blevet afholdt to ambassadørmøder om Folkeoplysningens Laboratorium (FolkeLab) – den 7. december 2023 og den 16. januar 2024. Det seneste møde samlede ti ambassadører fra aftenskole- og foreningsområdet med en bred geografisk repræsentation fra midt, syd

og nord i Roskilde Kommune. Derudover deltog repræsentanter fra Roskilde Idræts Union (RIU), kommunens forvaltning og Byens Hus, som faciliterede mødet. Møderne har bidraget til at udbrede kendskabet til FolkeLab og inspireret til nye eksperimenter og aktiviteter.

Vidensportalen 'viskaber.roskilde.dk/folkelab' er begyndt at blive brugt aktivt af ambassadørerne, og der arbejdes på at engagere flere brugere. På ambassadørmødet blev der særligt drøftet, hvad folkeoplysning indebærer. Gennem gruppesamtaler blev der udarbejdet forslag til en kort definition af folkeoplysning, som er tilgængelig på kommunens hjemmeside.

Mobilisering og engagement i laboratoriet var også et centralt tema. Facilitator Kathrine Krone introducerede deltagerne til øvelser fra Demokrati Fitness for at styrke mobiliseringsevnerne, herunder metoder til at begejstre og inddrage flere aktører i fælles eksperimenter.

Andre emner på dagsordenen omfattede planlægning af FolkeLab-kickoff-events i hele kommunen, rekruttering af flere ambassadører – især fra nord og øst – samt styrkelse af nyhedsbrevet og opsøgende arbejde omkring eksperimenter i kommunen.

Selvom der var begejstring blandt de involverede, blev det tydeligt, at det stadig var nødvendigt at organisere flere kickoff-møder og finde måder at få flere aktører med på projektet, især i de nordlige og østlige dele af kommunen.

04-06-2024 – Første konkrete møde med succes, men langsom proces

Folkeoplysningens Laboratorium er blevet introduceret til foreninger, aftenskoler og relevante aktører gennem nyhedsbreve og kickoff-events. Det første nyhedsbrev blev udsendt i april 2024 og informerede om Laboratoriets baggrund og mulighederne for at afprøve nye metoder og samarbejder på tværs af sektorer i Roskilde Kommune. Nyhedsbrevet har pt. 60 tilmeldte, og antallet forventes at stige i takt med Laboratoriets udvikling.

Det første kickoff-event blev afholdt den 15. maj 2024 på Roskilde Festival Højskole med temaet 'medlemsrekruttering'. Arrangementet samlede ca. 20 deltagere fra hele kommunen. Deltagerne blev inspireret af oplæg om stærke fællesskaber og partnerskaber med kommunen, hvorefter workshops faciliteret af ambassadørerne førte til idéudvikling. Ideerne blev indsendt til platformen på 'viskaberroskilde.dk', hvor der nu ligger 12 eksperimenter.

Det andet kickoff-event fandt sted den 21. maj 2024 i Kulturhuset Fjordglimt i Jyllinge med temaet 'partnerskaber og matchmaking'. Ca. 20 deltagere, herunder nogle fra det første event, deltog. Oplæg om folkeoplysningens historie og sundhedsrettede partnerskaber skabte grundlag for gruppesamtaler, hvor foreninger og aftenskoler drøftede og udviklede eksperimentidéer.

Det tredje kickoff-event blev planlagt til den 29. maj 2024 på Peder Syv Aftenskole i Viby Sj. under temaet 'projekter og eksperimenter'. På tværs af alle tre events har formanden for

Folkeoplysningsudvalget, Jesper Kejlhof, budt velkommen og introduceret laboratoriets formål og muligheder.

Et opsamlingsmøde for alle deltagere blev planlagt til den 14. august 2024 i KulturCosmos, Viby Sj., for at samle erfaringer og danne videre samarbejder. Folkeoplysningens Laboratorium er desuden omtalt i artikler fra Vifo, DFS og Fritid & Samfund, hvilket har styrket kendskabet til projektet.

11-09-2024 – Fremgang, men langsommelig implementering

Folkeoplysningens Laboratorium er kommet godt videre efter tre afholdte kickoff-events, hvor der blev indsamlet idéer og inspiration til forskellige eksperimenter. Blandt andet blev det drøftet, hvordan Laboratoriet i sig selv er et eksperiment, og hvordan Laboratoriet fungerer som en ramme for at afprøve metoder og formater inden for inddragelse, deltagelse, vidensdeling og udvikling af eksperimenter.

Efter sommerferien blev der den 14. august 2024 afholdt en 'eksperimenthjælpsdag' i KulturCosmos i Viby Sj. Arrangementet havde fokus på at give foreninger og aftenskoler sparring til eksisterende eller nye eksperimenter. Blandt de 17 aktive eksperimenter blev tre projekter – fra Peder Syv Aftenskole, Grønt Omstillingsforbund og Jyllinge Boxing Team – præsenteret for et panel med eksperter inden for fonde, folkeoplysningsloven og laboratoriets ambassadører. Deltagerne kunne stille spørgsmål og give input til de præsenterede projekter.

Arrangementet blev vurderet som vellykket med engagement og dialog, der førte til ønsker om fremtidige events med mere specifikke fokusområder for målgruppen, lokation og tema. Der blev også efterspurgt kurser i fundraising, som ambassadørerne nu arbejder på at planlægge til efteråret 2024.

Kommunikationen om laboratoriet er blevet styrket med et nyhedsbrev, der nu har 70 tilmeldte, samt en artikel i DOF's medlemsblad Spektrum, som sætter fokus på laboratoriets aktiviteter og resultater.

29-10-2024 – Første konkrete resultater, men ikke uden udfordringer

Udvalget oplever, at Folkeoplysningens Laboratorium udvikler sig i et stabilt tempo med 15 igangværende eksperimenter, der allerede viser konkrete positive resultater. Særligt bemærkes en øget interesse for Start- og Udviklingspuljen, der har givet tilskud til initiativer som Viby Idrætsforenings nye bordtennisafdeling og ROF's partnerskab om et demenskor. Begge projekter er indirekte udløbere af laboratoriets indsats.

Ambassadørerne spiller en central rolle og har i 2024 faciliteret arrangementer og events, som har givet foreninger og aftenskoler inspiration og mulighed for at udvikle nye idéer. Fremadrettet planlægges en fundraising-workshop den 14. november 2024 på Roskilde Festival Højskole, hvor deltagerne gratis kan lære om finansieringsmuligheder. Herudover arrangeres tre events i december 2024, januar 2025 og marts 2025, hvor aktuelle

oplægsholdere vil bidrage til sparring og idéudvikling. Disse arrangementer skal styrke netværket og hjælpe med at realisere nye eksperimenter.

For at understøtte processen styrkes kommunikationen omkring Laboratoriet. Den nuværende platform på kommunens hjemmeside udbygges med information om eksperimenterne, ambassadørnetværket, kommende events og nyhedsbreve. Dette suppleres af den digitale platform 'viskaber.roskilde.dk', der fortsat vil være en central ressource for interesserede.

Tidslinje: Aktiviteter i Folkeoplysningens Laboratorium

Okt 2023 - Ambassadører rekrutteres – De første ambassadører rekrutteres til laboratoriet

20/11 2023 - Online infomøde, 'viskaber.roskilde.dk' - Infomøde for potentielle ambassadører

7/12 2023 – Opstartsmøde for Folkeoplysningens Ambassadører - Internt møde for at introducere ambassadørernes rolle og ansvar i projektet.

16/1 2024 – Ambassadørmøde, Byens Hus - Intern opfølgning og sparring mellem ambassadører omkring projektets fremdrift.

05/3 2024 – Ambassadørmøde, Byens Hus - Intern drøftelse af status og forberedelse til kommende aktiviteter i projektet.

16/4 2024 – ONLINE Status FolkeLab kickoffs - opdatering og koordinering vedrørende de kommende kickoff-arrangementer.

30/4 2024 – ONLINE Status FolkeLab - Internt møde for at evaluere status og dele indsigter på tværs af laboratoriets aktiviteter.

15/5 2024 – Kickoff #1 - Musicon Roskilde - Første officielle kickoff, hvor aktører samles for at igangsætte eksperimenter.

21/5 2024 – Kickoff #2 - Fjordglimt Café og Kulturhus - Anden kickoff dag med fokus på at engagere lokale aktører og eksperimenter.

29/5 2024 – Kickoff #3 - Peder Syv Aftenskole - Tredje kickoff, hvor yderligere eksperimenter og samarbejder sættes i gang.

26/6 2024 – FolkeLab Status & Sommermiddag - Intern status og netværksmiddag for at opsummere første halvårs arbejde.

14/8 2024 – Eksperimenthjælpsdag, KulturCosmos - Workshopdag med fokus på at støtte aktørerne i at videreudvikle deres eksperimenter.

14/11 2024 – Fundraising Workshop- Roskilde Festival Højskole - Workshop for at give aktører værktøjer og viden til at sikre økonomisk støtte til deres projekter.

20/11 2024 - Statusmøde i ambassadørgruppen - Møde hvor der blev evalueret på ambassadørrollen.

5/12 2024 – Temaaften "Nye veje og samarbejder i fritidslivet", Roskilde Gymnasium - Første af tre temaaftener arrangeret af LOF Øst

22/01 2025 - Temaaften "Fokus på samspil med kommunens politikområder" - Anden temaaften arrangeret af LOF Øst. (Aflyst grundet for få tilmeldinger)

24/03 2025 - Temaaften "Fra idé til handling – udvikling af konkrete samarbejder" - Tredje og sidste temaaften som kommunen overtog og afholdte.

Bilag 3: Kickoff-møder i Folkeoplysningens Laboratorium med program og tema.

Kickoff-møder	Program og tema	Deltagere
Kickoff #1, 15. maj 2024 Roskilde Festival Højskole, Roskilde	Tema: Medlemsrekruttering. 17.30: Folkeoplysning på højskolemanér v. Hans Christian Nielsen 18.00: Vi spiser sammen med højskole-eleverne 18.30: Hvad er Folkeoplysningens Laboratorium, og hvordan kan man deltage? v. Jesper Kejlhof, formand for Folkeoplysningsudvalget 18.45: Inspirationsoplæg: Hvordan får vi flere medlemmer, deltagere og aktive? 19.00: Workshops a) Stærkt fællesskab b) Partnerskaber med kommunen d) Nye målgrupper 19.50: Fælles opsamling og hvad gør vi nu? 20.00: Tak for i dag	20 deltagere fra forskellige foreninger og aftenskoler i hele kommunen.
Kickoff #2, 21. maj 2024 Fjordglimt Cafe & Kulturhus, Jyllinge	Tema: Partnerskaber og matchmaking 17.30: Spisning 18.00: Velkommen 18.15: Oplæg om partnerskaber 18.30: Ideer og matchmaking 20.00: Tak for i dag og hvad nu?	20 deltagere (nogle af deltagerne var også med på første event) fra forskellige foreninger og aftenskoler.
Kickoff #3, 29. maj 2024 Peder Syv Aftenskole, Viby Sj.	Tema: Projekter og eksperimenter 17.30: Vi spiser sammen 18.00: Hvad er Folkeoplysningens Laboratorium, og hvordan kan man deltage? V. Jesper Kejlhof, formand for folkeoplysningsudvalget 18.15: Hvad er det, der gør et projekt til et eksperiment v. Trine Bendix Knudsen 18.30: Workshop 1: Hvad er en god ide til et eksperiment? 19.00: Workshop 2: Fra ide til virkelighed 19.30: Opsamling og hvad gør vi nu? 20.00: Tak for i dag	15 deltagere fra idrætsforeninger, aftenskoler, folkeoplysningsudvalget og kommunale enheder.

Videncenter

for Folkeoplysning